

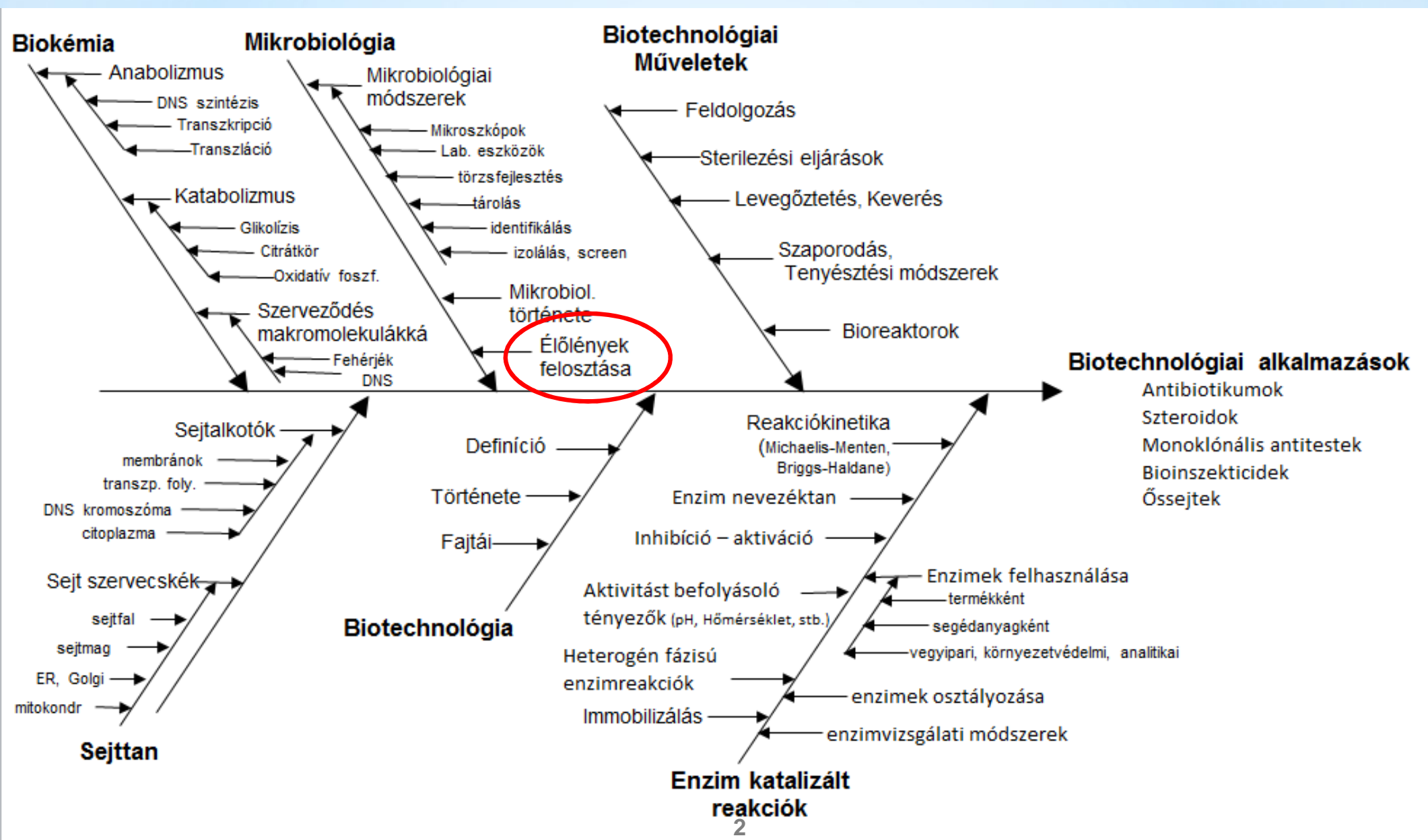
BIOLÓGIA és BIOTECHNOLÓGIA

BMEVEMBM 301

El adó: Ballagi András - címzetes egyetemi tanár, BME
- Technológiai igazgató, Diagon Kft.

2/6. rész

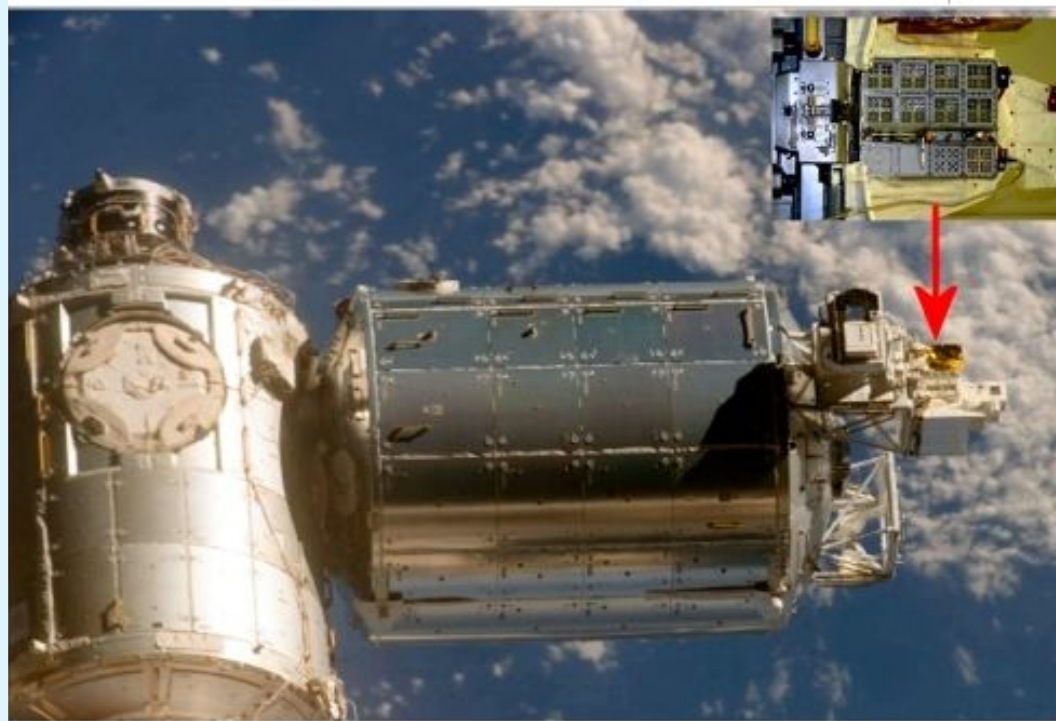
Itt járunk:

Miért tanulmányozzuk a mikroorganizmusokat

Az élet minden területén előfordulnak

- Minden környezetben előfordulnak (űrmikrobiológia is!)
- Az élet fenntartásához szükséges folyamatokban (élelmiszeripar, tápláléklánc és körforgás)
- El nyös jelenlét sok biotópban (humán bélflóra, b rfelület)
- Kis részük patogén
- Sok gazdasági probléma okozói is

EXPOSE-E facility mounted on the EuTeF platform of the European Columbus module of the ISS.
(Courtesy of ESA and NASA.)

Survival of microorganisms in space protected by meteorite material: results of the experiment 'EXO [Adv Space Res. 2002]

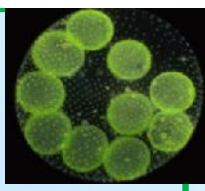
Long-term survival of bacterial spores in space.

[Adv Space Res. 1994]

Overview of the space environmental effects observed on the retrieved Long Duration Exposure Facilitit [Adv Space Res. 1994]

Élőlények felosztása

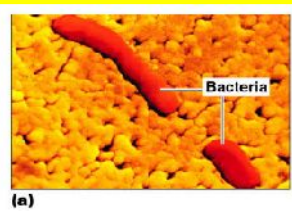
Eukarióták
 Cellulóz sejtfal
 Fotoszintetizálók
 Molekuláris oxigén és szerves anyag termelők

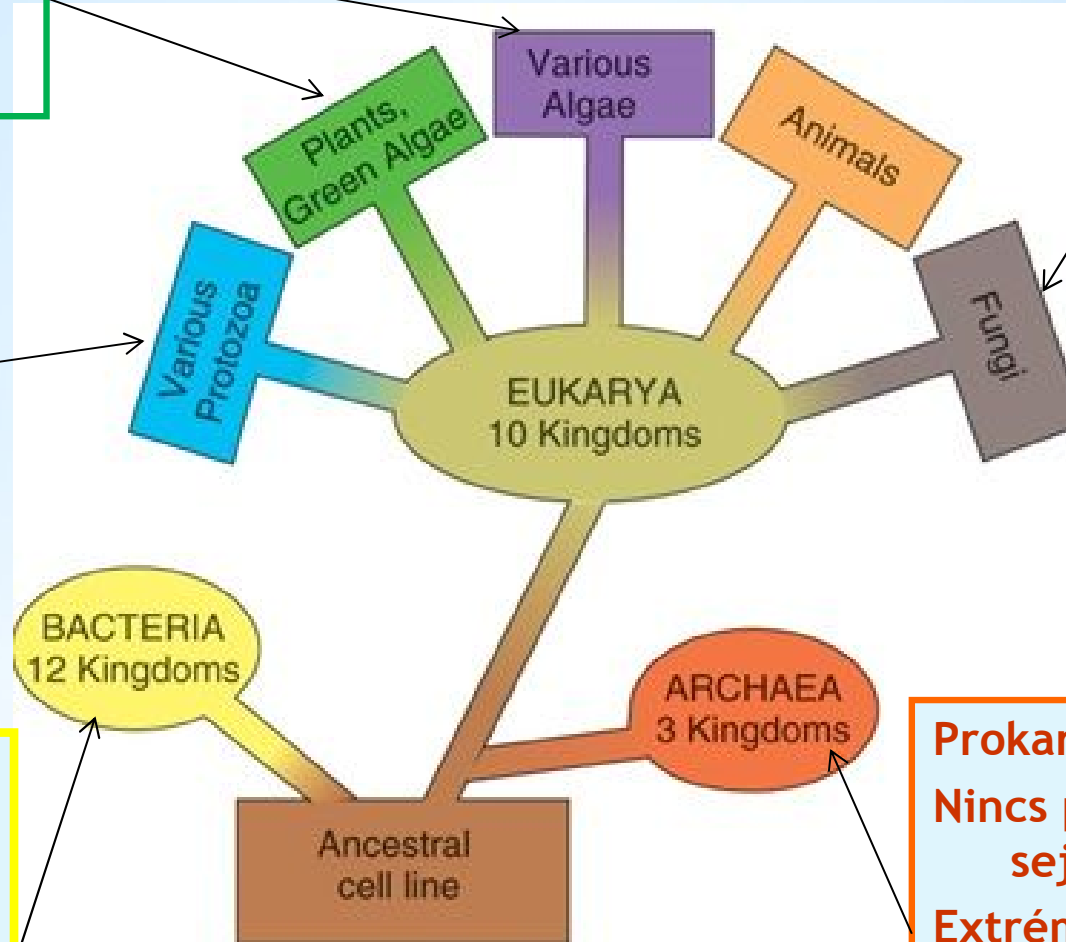
Eukarióták
 Szerves vegyületek fogyasztása
 Állábakkal v. ostorral mozog,
 Néhányuk parazita

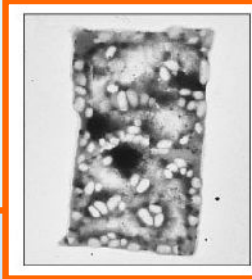
Prokarióták
 Peptidoglikán sejtfal
 Hasadásos osztódás
 Energiatermelés:
 Szerves, szervesetlen vegyületek
 Fotoszintézis

Eukarióták
 Kitin sejtfal
 Szerves vegyületek fogyasztása
 Fonals, többsejtű, egysejtű lehet

Prokarióták
 Nincs peptidoglikán sejtfal
 Extrém körülmények:
 Metanogének,
 extrém só tőrők,
 extrém termofilek

Nevezéktan

Carolus Linnaeus (1735) (Karl Linné)

Binomialis (tudományos) elnevezés

Minden fajnak két neve van:

Nemzetség (Genus) – f név, mindig nagy betű

Faj (species) – melléknév, kisbetű

Szövegben mindkét név dőlt betűvel, vagy aláhúzott

***Staphylococcus aureus* (S. aureus)**

***Bacillus subtilis* (B. subtilis)**

***Escherichia coli* (E. coli)**

Ha két szervezet azonos nemzetség nevet visel, akkor genetikai rokonságban vannak.

Mikroökológia

Él helyek: leveg , víz, talaj

Életkörülmények: h mérséklet tolerancia

(pszichrofil, mezofil, termofil)

pH tolerancia

(acidophil, neutrophil, alkalophil)

só t rés (ozmotolerancia)

Kölcsönhatási formák:

közömbös (0,0); kommenzalista (0,+);

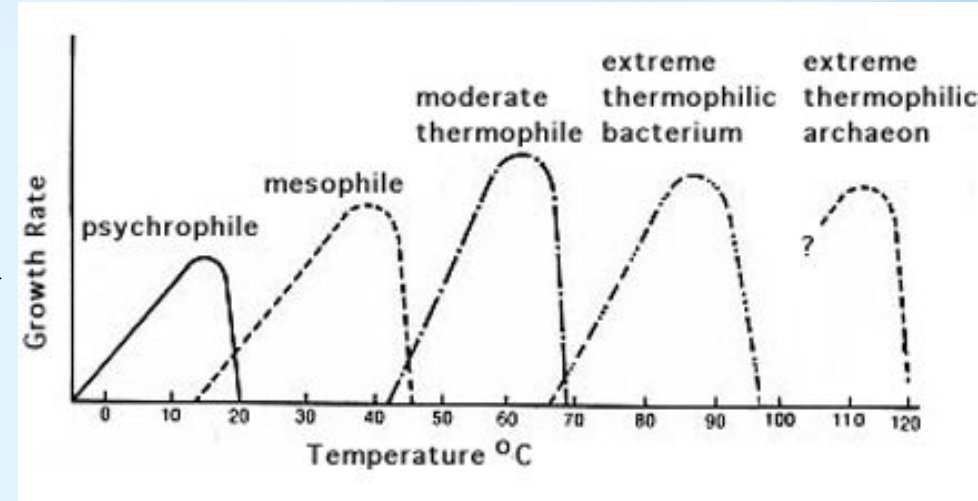
antibiózis (0,-); mutualista (+,+); versengés (-,-);

él sködés (+,-) zsákmányszerzés (+,-).

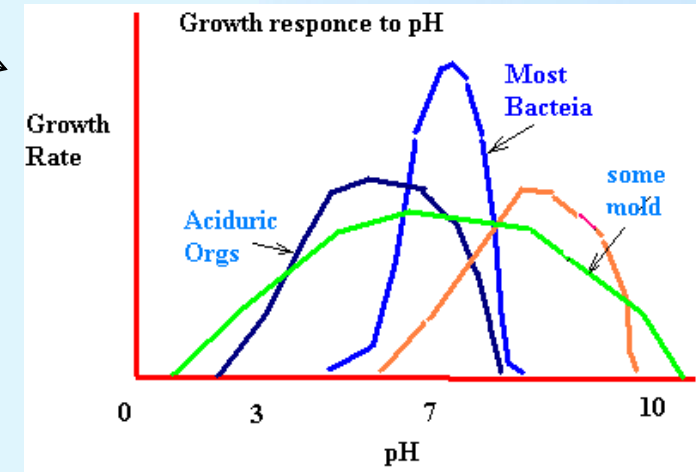
Mikrobák szerepe a bioszférában:

fotoszintetizálók (CO₂-t kötnek meg),

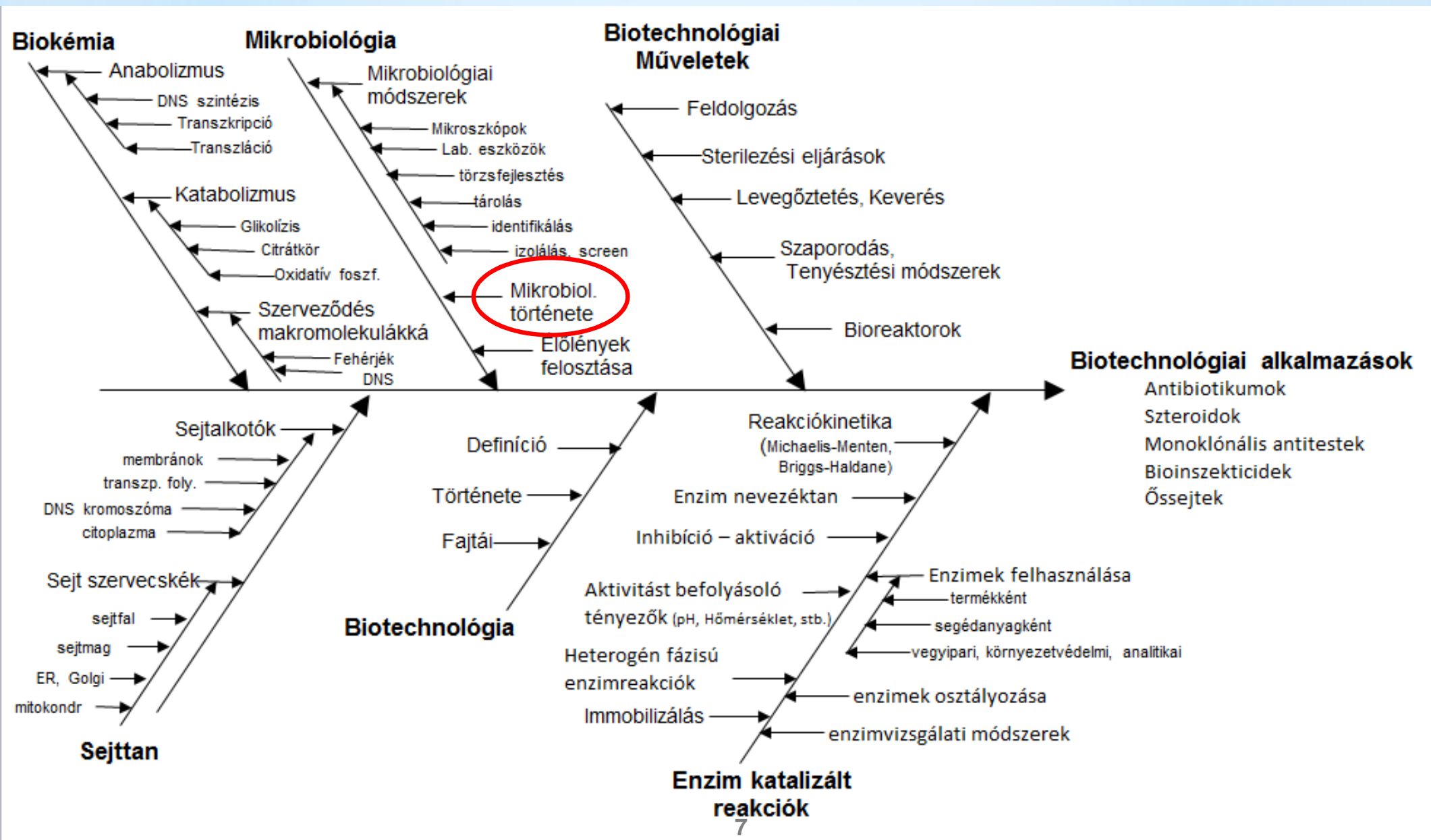
lebontók: C, N, P, S körforgalomba visszajuttatása

μ_{max}

Itt járunk:

Keletkezhet-e spontán módon élet?

Mi okozza kis élőlények megjelenését romló táplevesben?

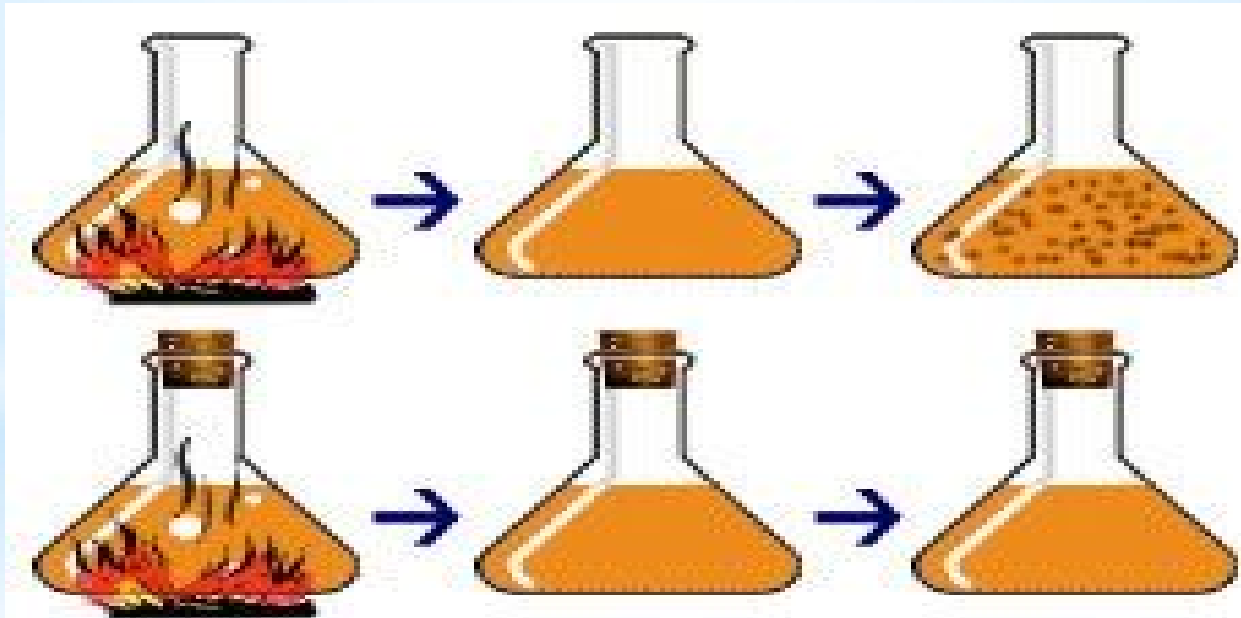
Needham hipotézise: a mikrobák spontán keletkeznek

Spallazani' hipotézise: a mikrobák a levegőből jönnek

A forralás megöli **ket**

Needham >

Spallazani >

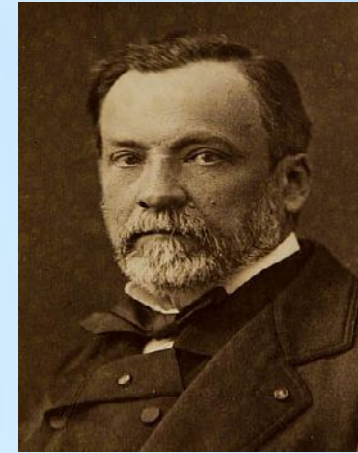

1713 - 1781

1729 - 1799

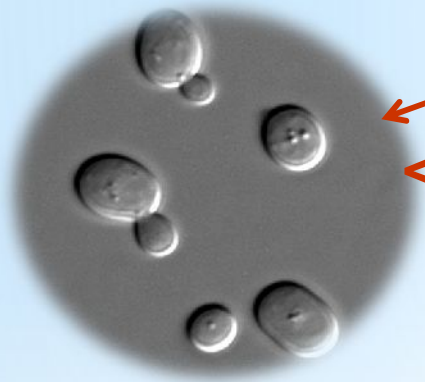
A tudatos ipari mikrobiológia kezdete: Luis Pasteur

1822 - 1895

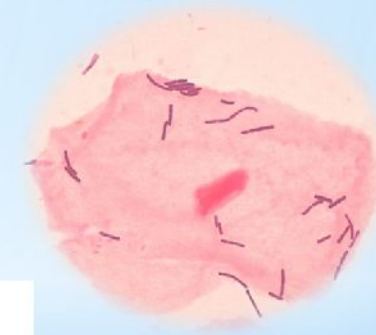
Pasteur megfigyelése:

Ezek élettelen gömbök, vagy él mikroorganizmusok?

< éleszt + sz I = ízletes bor 😊 (ethanol)

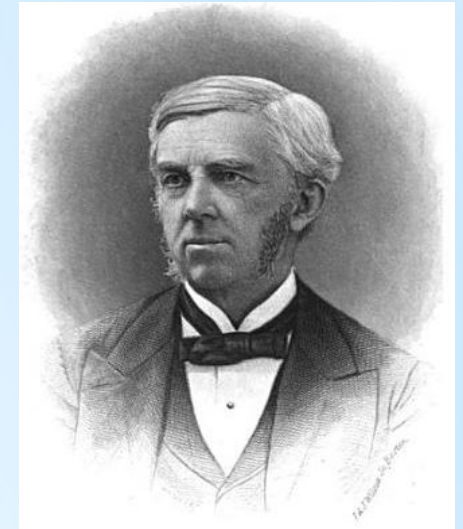
bakterium + sz I = rossz bor 😞 (lactic acid) >

Elméletek a betegségek mikrobiális eredetéről I

Oliver Wendell Holmes (US)

Meggyőződése volt, hogy a szülés utáni elhalálozás (gyermekágyi láz) gyakran ered az ápolónők és az orvosok kezéről.

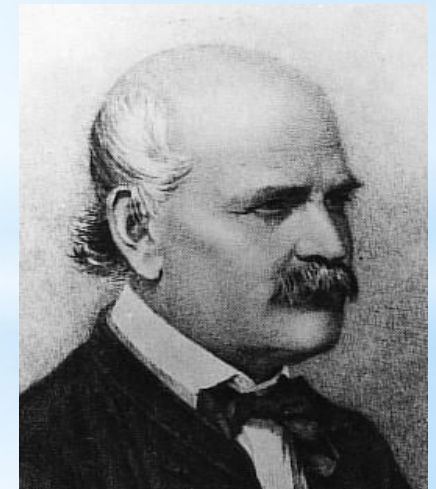

1809 - 1894

Semmelweis Ignác (Ausztria - Magyarország)

Észrevette, hogy a halálozási arány magasabb, ha orvostanhallgatók végzik az ápolást, mint mikor az ápolónők. (Mert az orvostanhallgatók boncoltak is.)

Nyáron a halálozási arány lecsökkent. (Nem voltak boncolási gyakorlatok.)

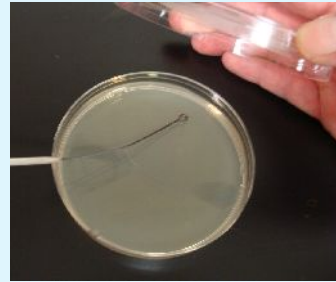
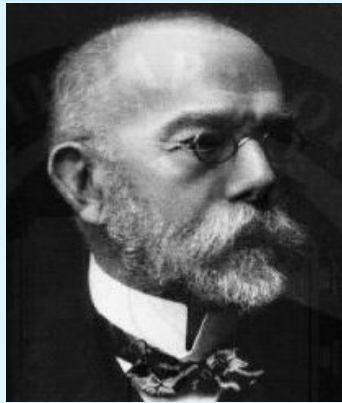

1818 - 1865

Elméletek a betegségek mikrobiális eredetéről I

Robert Koch

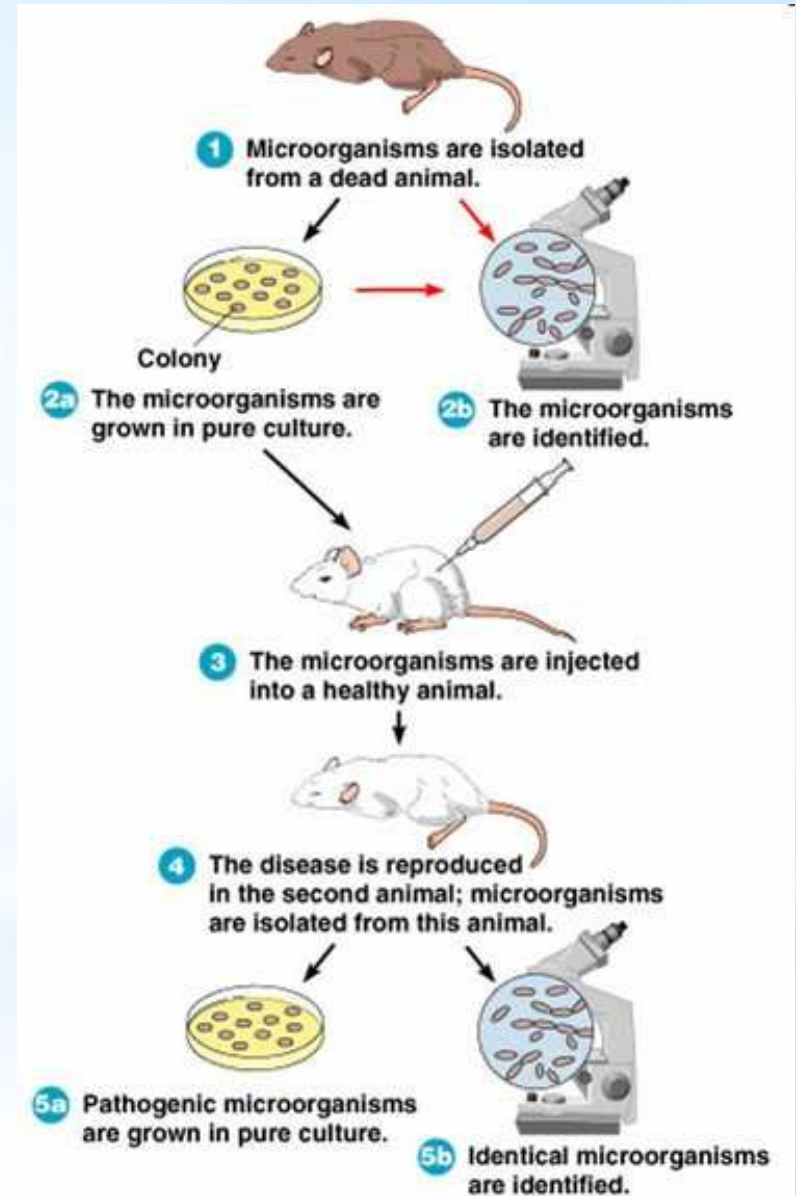
1843 - 1910

Baktériumok tenyésztésére alkalmas tápközegeket kutatott. A zselatin elfolyósodott. Egy kollega felesége ajánlotta a konyhában használatos agart. (Tengeri moszatból származó poliszacharid). Nem olvad és nem folyósodik. Hiszterézis az olvadáspontban! Egyéb tápkomponensek keverhetők hozzá.

Koch bevezette a kétrészes Petri csésze használatát (elnevezés Julius Petri, német bakteriológusról) és a tiszta baktériumtenyésztet biztosító technikát.

Koch féle fertőzés posztulátum

Az immunológia kezdetei: Edward Jenner

Tudatában volt annak a népi igazságnak, hogy aki szarvasmarha himlőt kapott korábban nem kap himlőt később.

A szarvasmarha himlő enyhe rosszullétet, fájdalmat, néhány pattanást és nyelési nehézséget okoz. Néhány nap alatt elmúlik.

Ezzel szemben a himlő erőteljes torzulást, néha vakságot, gyakran halált okoz.

Jenner, az 1700-as évek végén kis bemetszést, vagy beszúrást végzett szarvasmarha himlő anyaggal emberek karján, hogy elkerülje a himlő fertőzést.

Jenner munkája több életet mentett meg, mint bármely más emberi erőfeszítés.

1749 - 1823

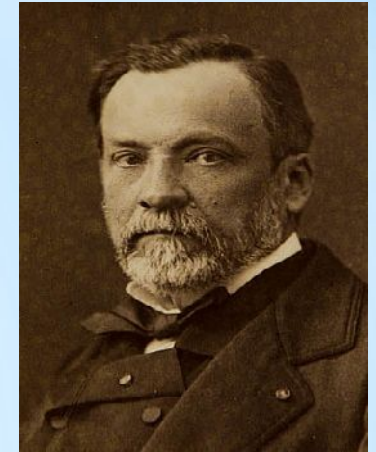
Az immunológia kezdetei: Luis Pasteur

Pasteur a szárnyasokat fertőző kolera elleni megoldást keresett csirkékben.

Egyik munkatársa nem végezte el a tervezett időben a kísérletre szánt csirke-csoport oltását, csak napokkal később. Az oltóanyag lejárta, előregedett mire az oltást elvégezte. Figyelemre méltó eredmény született: a csirkék nem betegedtek meg, és ellenállóvá váltak a szárnyas kolera ellen.

A mikroorganizmusok legyengültek vagy kihígultak

Pasteur hasonló módon átalakított más organizmusokat is, (lépfene, veszettség), mellyel kidolgozta az oltás és immunizálás módszerét.

1822 - 1895

A modern kemoterápia megjelenése

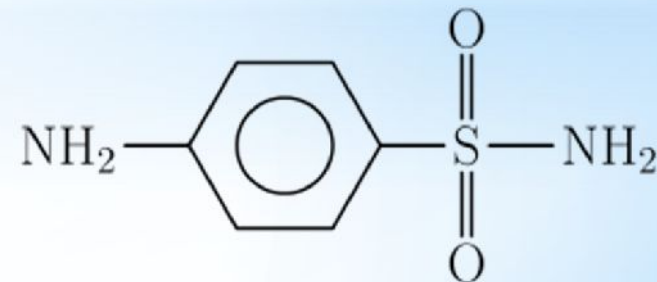
Vegyületekkel való kezelés a kemoterápia.

A fertőző betegségeket kezelő vegyületek természetes anyagok (pl. kinin fa kéregből malária ellen), szintetikus gyógyszerek, vagy antibiotikumok.

Az antibiotikumok olyan vegyületek, amelyeket baktériumok, vagy gombák állítanak elő, hogy gátoljanak, vagy megöljenek más mikroorganizmusokat.

1910: Paul Ehrlich kifejlesztett egy arzén tartalmú vegyületet a Salvarsant a szifilisz kezelésére.

1930-as évek: szulfonamidok szintézise

Az antibiotikumok megjelenése

Alexander Fleming (1881 - 1955), Skót biológus és gyógyszerész észrevette, hogy a sztafilokokusz baktérium kolóniái eltűntek a penész által fertőzött tenyészetben.

Fleming kiextrahálta a hatóanyagot a gombából, amely a baktérium telep eltüntetéséért volt felelős.

Ez vezetett ahhoz a felfedezéshez, hogy bizonyos gombafajok a baktériumok szaporodását gátló anyagokat termelnek.

A terméket penicillinnek nevezte el, mert a gomba a *Penicillium notatum* volt.

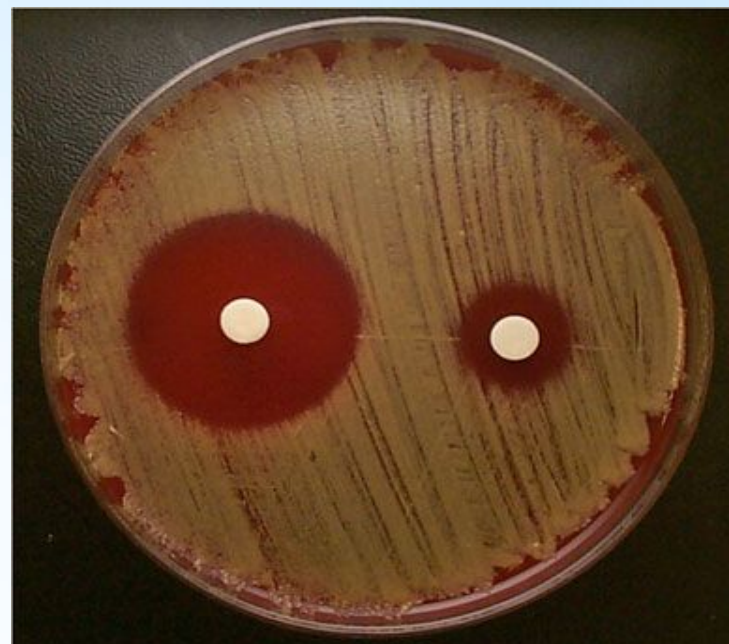

Penicillin Structure	R Group	Drug Name
	$-\text{CH}_2-\text{C}_6\text{H}_5$	penicillin G
	$\text{CH}_2-\text{O}-\text{C}_6\text{H}_5$	penicillin V
	$-\text{CH}(\text{NH}_2)-\text{C}_6\text{H}_5$	ampicillin
	$-\text{CH}(\text{NH}_2)-\text{C}_6\text{H}_4-\text{OH}$	amoxicillin
	$\text{CH}_3\text{O}-\text{C}_6\text{H}_3(\text{CH}_3)-\text{CH}_3\text{O}$	methicillin

A penicillin gátló hatása

Az antibiotikumok hatásosságát mai napig úgy határozzák meg, hogy lemérik annak a gyűrnek az átmérőjét, amelyben gátolta a baktérium növekedését.

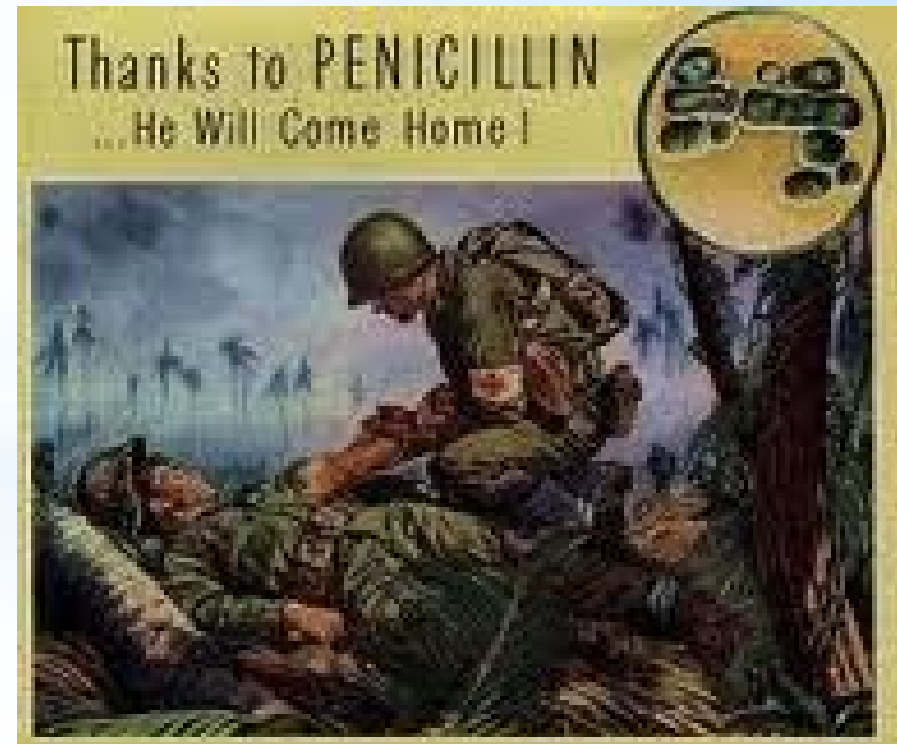
Később – feltételezve, hogy találhatnak más gombákat, amik még több penicillin kibocsátására képesek, Szörvizsgálatokat alkalmazva választották ki azt a *Penicillium chrysogenum* (NRRL1951) törzset, amelyet egy rothadt sárgadinnyéről izoláltak, és ez a törzs lett a szülő-egyede mindazon ipari mutáns törzseknek, amelyekkel jelenleg a világ igen sok országában a penicillint előállítják.

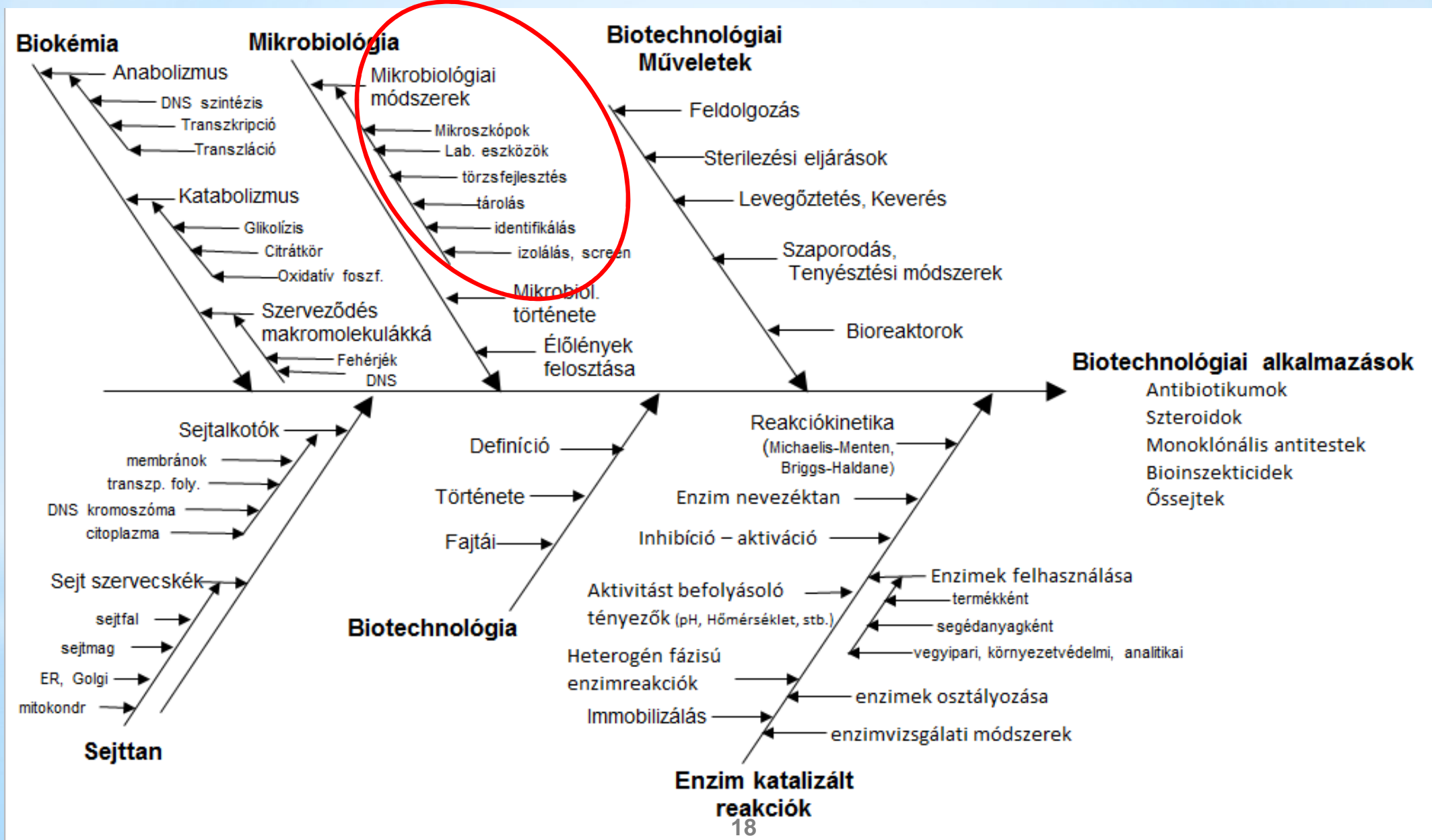

Fleming tudatában volt felfedezésének világméret jelentőségével, ezért eljárását és a penicillint nem engedte szabadalmaztatni, hanem a gyógyítás érdekében az 1950-es évektől kezdve a világ minden országának rendelkezésére bocsátotta.

Orvosi Nobel díjat kapott 1945-ben.

Itt járunk:

Mikrobiológiai módszerek

Izolálás

A technológia alapját képezi mikroorganizmus megtalálása.

Beszerzési források: a mikroorganizmusok természetben lévő biotópjából – talaj, iszap, víz, levegő, élő szervezetek

Új anyagcsere termékek várhatók extrém körülmények között élő mikrobáktól: mély tenger, nagy magasságok (sztratoszféra), hideg körülmények, sivatagok, gejzírek, olajmezők.

Mikrobiológiai módszerek

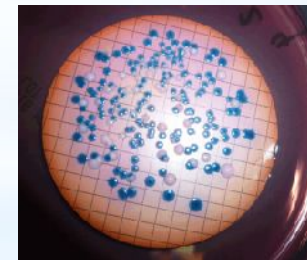
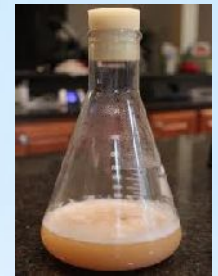
Izolálás

Szilárd minta → ez a leggyakoribb, mert itt legnagyobb a diverzitás
minta → közvetlenül Petri csészére
minta → vizes szuszpenzió → Petri csészére
minta felszínér | steril vattával

Inkubálás

Folyadék minta → esetleges hígítás → esetleges dúsítás el inkubációval
→ sz rés+agar+inkubálás

Levegő minta → sz rés+agar+inkubálás

Mikrobiológiai módszerek

Az agar egy komplex poliszacharid, amelyet vörös algából nyernek.

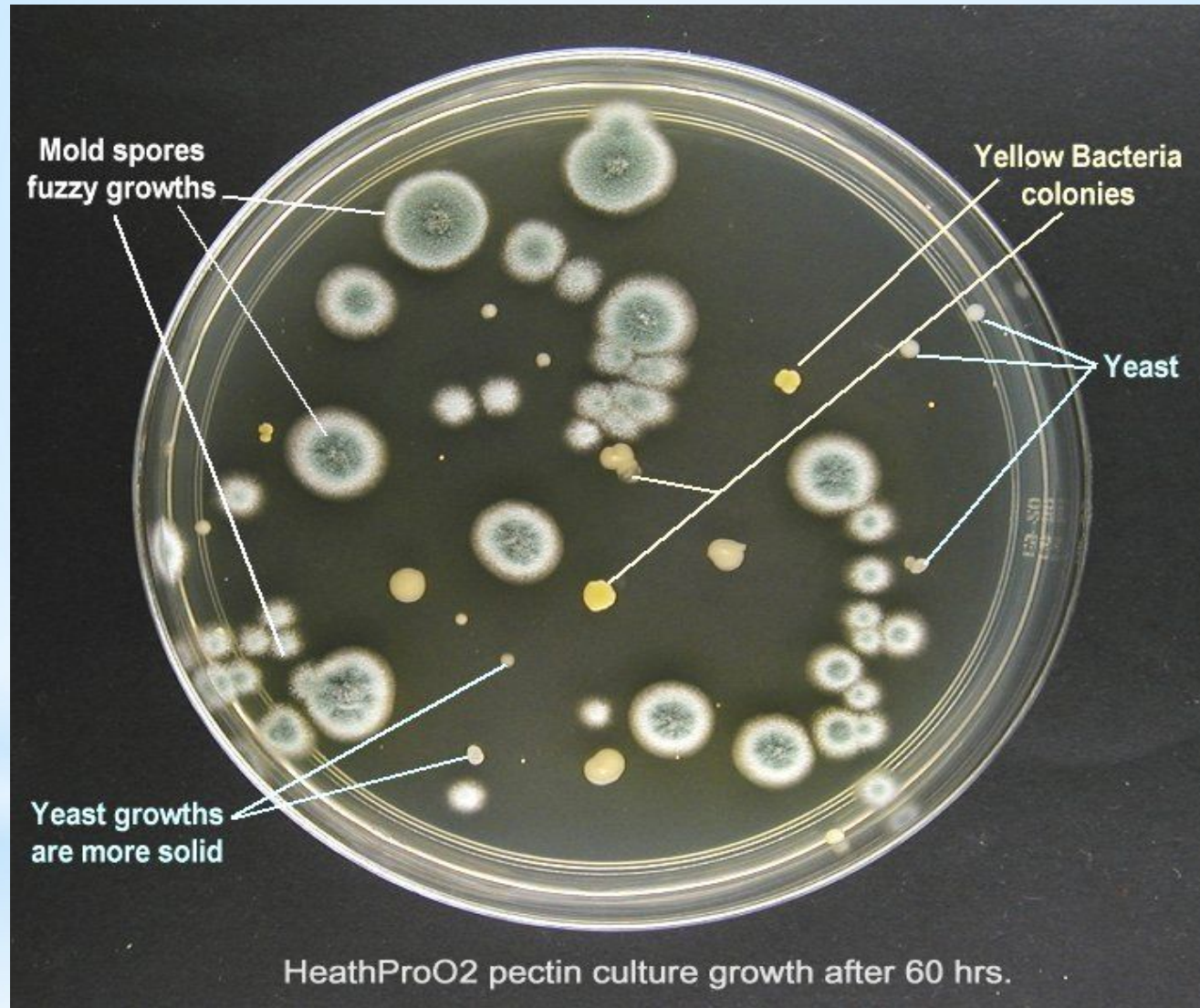
Szilárd szobahőmérsékleten, folyékony 100°C-on, de nem szilárdul meg hűtéskor csak 42°C-on.

A tápanyagok és a nedvesség diffundálhatnak, miközben a szaporodó mikrobák nem úsznak el, a kialakult telepek nem keverednek.

Mikrobiológiai módszerek

Mikroorganizmusok egy természetes mintából

Mikrobiológiai módszerek

Egyetlen sejtől származó kolónia előállítása:

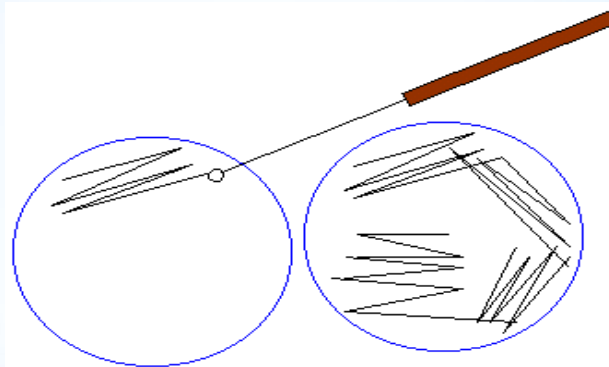
Izzásig hevítjük az oltókacsot, majd megvárjuk, hogy lehűljön.

Hozzá érintjük a sejtek tenyészetéhez, és kis területen folyamatos csíkon húzunk vele enyhén nyomva az agar felületre.

Újabb égetés és lehűtés után az első vonalat keresztezve újabb kis területet satírozunk be a kaccsal, ezzel a szétkent mikrobák száma csökken.

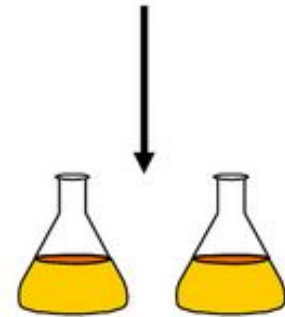
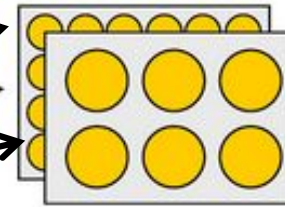
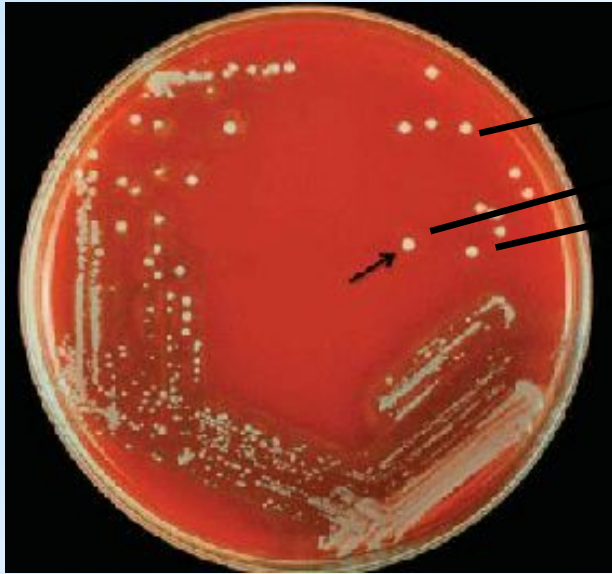
Többször ismételjük az eljárást, majd 1-2 napra inkubátorban tenyésztjük a sejteket.

A 4.-5. vonal húzásánál már olyan távol kerültek egymástól a sejtek, hogy önálló kolóniát tudnak képezni. A kolóniák így egyetlen sejt utódai, genetikailag egységeseek.

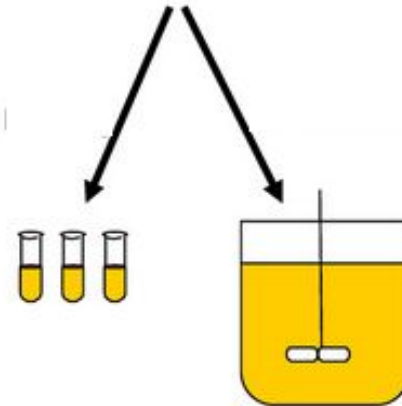

Mikrobiológiai módszerek

Izolálás és screenelés kézi módszerrel, sejtbank - Research Cell Bank (RCB) készítése

Tenyésztés egyesével, analízis és kiértékelés

A jó „találatokból” sejtbank készítése és lefagyasztása

Technológiai tesztelés

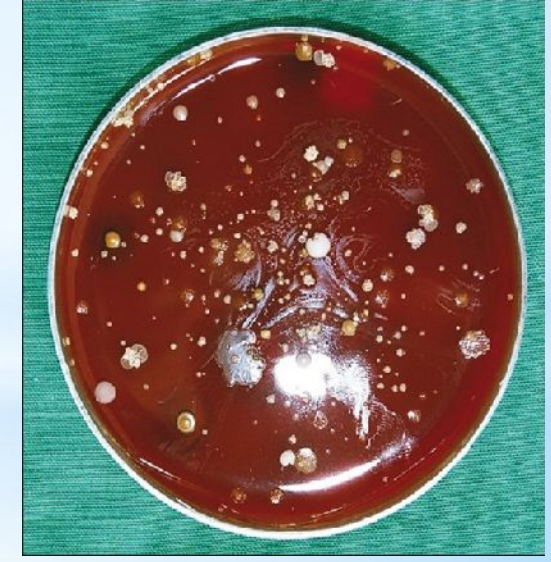

Mikrobiológiai módszerek

Dúsító tápközeg (enrichment media)

A dúsító tápközeg sok tápláló komponenst tartalmaz pl. vér, szérum, élesztő kivonat, hogy kényes és igényes mikroorganizmusokat is lehessen szaporítani.

Véres agar és csokoládé agar (h kezelt vér)

Mikrobiológiai módszerek

Szelektív média:

- pl.: antibiotikum → csak gombák n nek
- antifungális szerek → baktériumok n nek
- savanyú közeg → éleszt k n nek
- speciális tápanyag → pl. metanol hasznosítók n nek
- aminósavak hiánya → heterotrófok n nek

Inkubálás

Eozin metilénkék agar

(Eosin-methyleneblue agar - EMB)

Metilénkék festéket tartalmaz,
toxikus a Gram+ baktériumok számára,
viszont a Gram– baktériumok szaporodni
tudnak rajta.

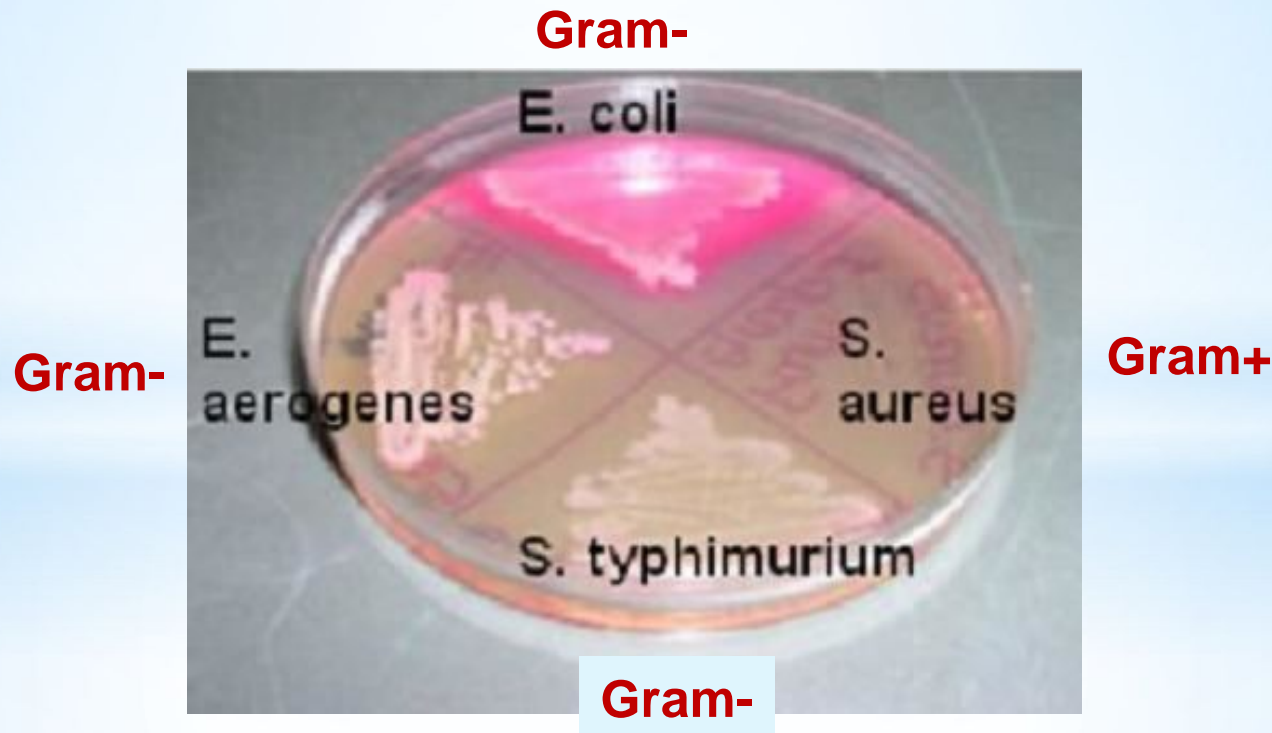
Mikrobiológiai módszerek

Differenciáló tápközeg:

A közeli rokonságban álló mikroorganizmusok, vagy csoportok közötti differenciálásra alkalmas.

Mindkét (vagy több) csoport képes szaporodni és telepet képezni, de különböző megjelenési formában (szín, telepek széle, vastagsága...)

Ezt a differenciálódást festékek és kémiai anyagok hozzáadásával lehet elérni. Pl., Mac Conkey (MCK) agar.

Mikrobiológiai módszerek

Screenelés (screening)

Keresni azokat a törzseket az izolátumok között, amelyek:

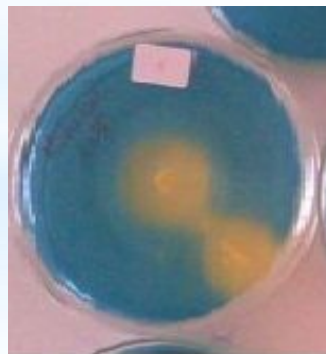
Nagy termel képességgel rendelkeznek

Stabil biokémiai és genetikai tulajdonsággal rendelkeznek (80-100 gen.)

Nem termelnek káros melléktermékeket

Könnyen tenyészthetők nagy léptékben is (mert pl. elég gyorsan nőnek)

Egy példa: Tejsavtermelő baktérium törzs kiválasztása

Tápoldat
+ pH indikátor
+ agar

Tápoldat
+ CaCO₃
+ agar

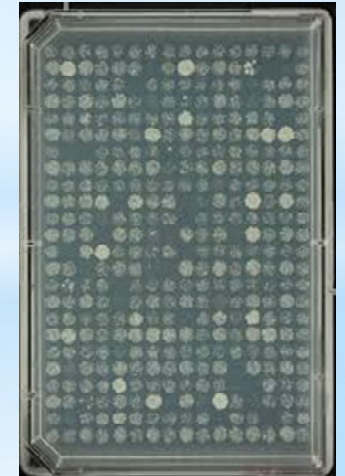
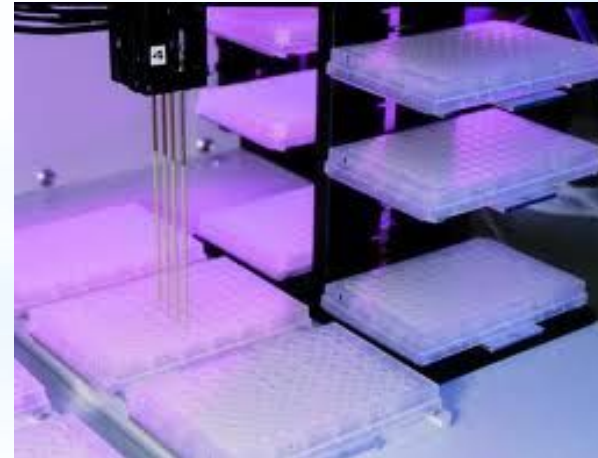
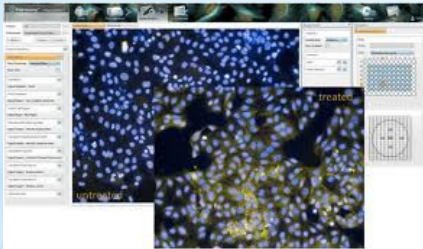
Mikrobiológiai módszerek

High Throughput Screening (HTS)

Nagy számban, automatizált módon keresni termelő törzseket az izolátumok között.

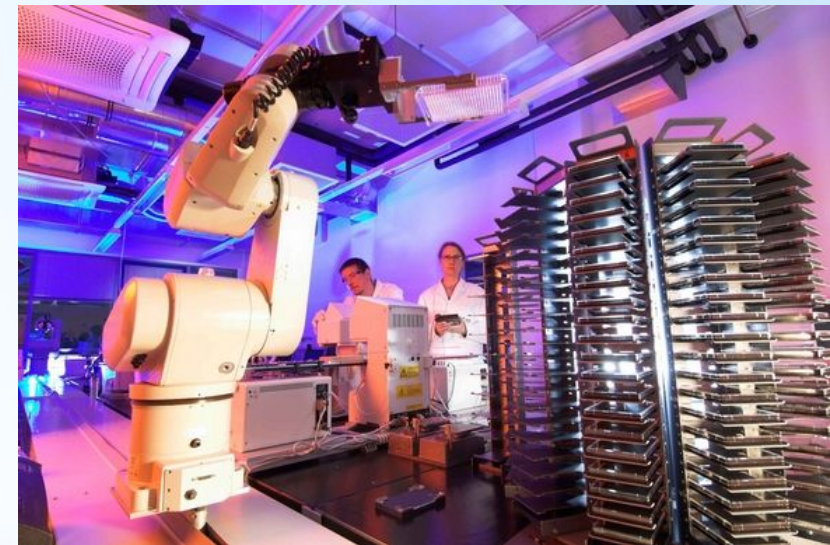
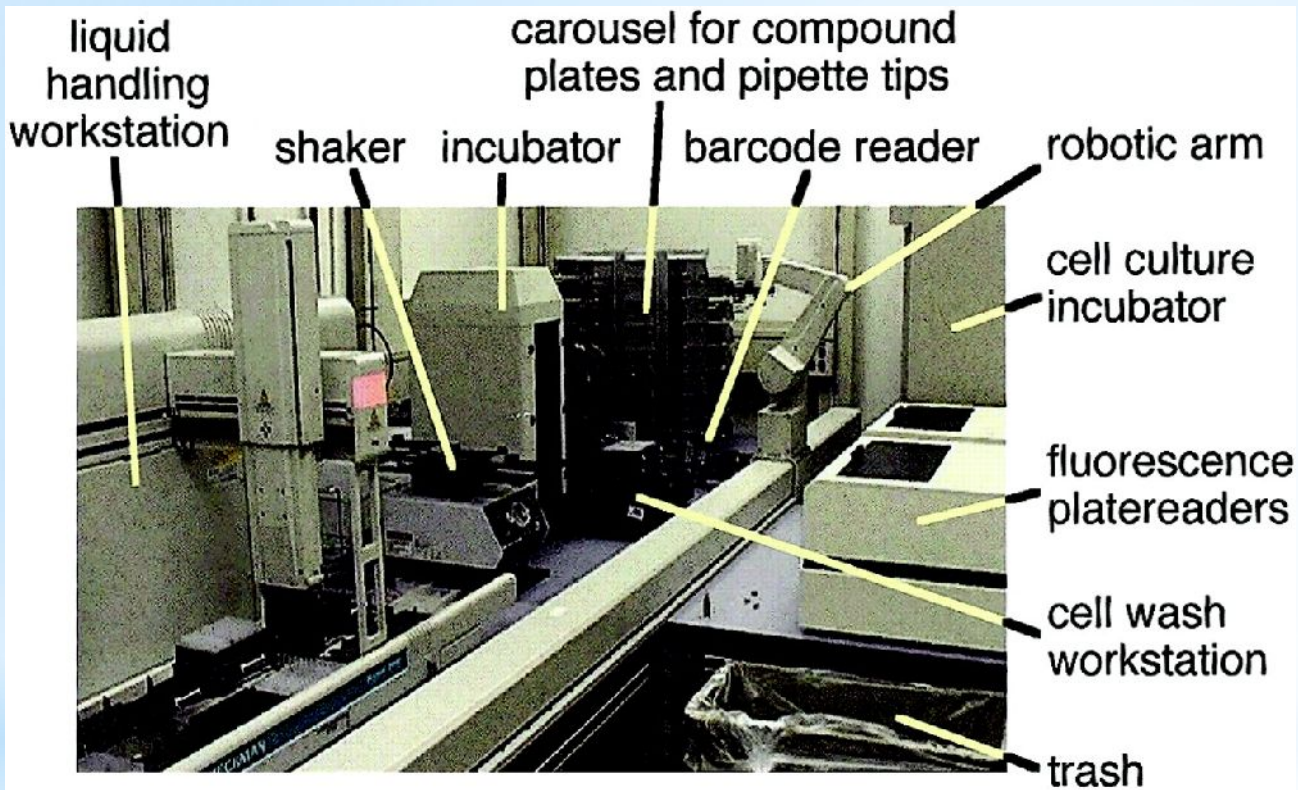
Lépései:

1. Egy sejtből indult kolónia azonosítása képelemzéssel
2. A kolónia érintése steril eszközzel (pipettahegy, pálca, kacs), v. mikrocshipsz alkalmazása mikroszkóp alatt.
3. A kolónia átvitele friss folyékony tápoldatba
4. Tenyésztés (inkubáció)
5. In-line v. at-line analízis sejtszámra, termékre, vagy intermedierre
6. A legjobb termelők elkülönítése további vizsgálatra

Mikrobiológiai módszerek

High Throughput Screening (HTS) work station

Mikrobiológiai módszerek

Azonosítás (Identification)

Fenotípusosan:

makroszkópikus tul.: telep színe, nagysága, formája

mikroszkópikus tul.: sejt alakja, csoportosulása, mozgásszerve,
sejtmagja, sejtfala (Gram festés, más festések)

biokémiai tul.: oxidáz próba, aerob/anaerob dextróz fogyasztás,
ureáz, kénhidrogén, Analytical Profile Index (API), stb.

Az *Enterobacteriaceae* családba tartozó baktériumok
identifikálására alkalmas API 20E teszt.
Húsról származó baktérium izolátum leoltása után kapott eredmények

Mikrobiológiai módszerek

Azonosítás:

Analytical Profile Index (API)

ONPG (-galactosidase),
ADH (arginine dihydrolase),
LDC (lysine decarboxylase),
ODC (ornithine decarboxylase),
CIT (citrate utilization),
H₂S (sulfide production),
URE (urease),
TDA (tryptophane deaminase),
IND (indole production),
VP (Voges-Proskauer reaction),

GEL (gelatin liquefaction),
GLU (glucose fermentation),
MAN (mannitol fermentation),
INO (inositol fermentation),
SOR (sorbitol fermentation),
RHA (rhamnose fermentation),
SAC (sucrose fermentation),
MEL (melibiose fermentation),
AMY (amygdalin fermentation),
ARA (arabinose fermentation)

Mikrobiológiai módszerek

Azonosítás: Analytical Profile Index (API)

cultu re no.	O N P G	A	L	O	C	H	U	T	I	V P	G	G	M	I	S	R	S	M	A	A
		D	D	D	I	2	R	D	N		E	L	A	N	O	H	A	E	M	A
		H	C	C	T	S	E	A	D		L	U	N	O	R	A	C	L	Y	A
8030	+	-	+	-	+	-	+	-	-	+	-	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8068	-	-	-	-	-	+	+	+	+	-	+	+	-	-	-	-	+	-	+	-
8P14	-	-	+	+	-	+	-	-	-	-	-	+	+	-	+	+	-	+	-	+

8030 *Klebsiella pneumoniae*

8068 *Proteus vulgaris*

8P14 *Salmonella sp.*

Mikrobiológiai módszerek

Törzsfejlesztés mutációval

Az él szervezet képességeit a genomja határozza meg → a fejlesztéshez genomot kell módosítani → mutáció

Fizikai mutagének:

-besugárzás - UV, gamma, Röntgen;
dózis (intenzitás x idő)

Kémiai mutagének:

-DNS-t megváltoztató anyagok,
dózis (koncentráció x idő)

1. Mutáció

2. mutánsok kitenyésztése (izolálása)

3. mutánsok szűrése (ki lett jobb)

4. kicsit jobbak újra mutáltatása

Some common chemical mutagens.

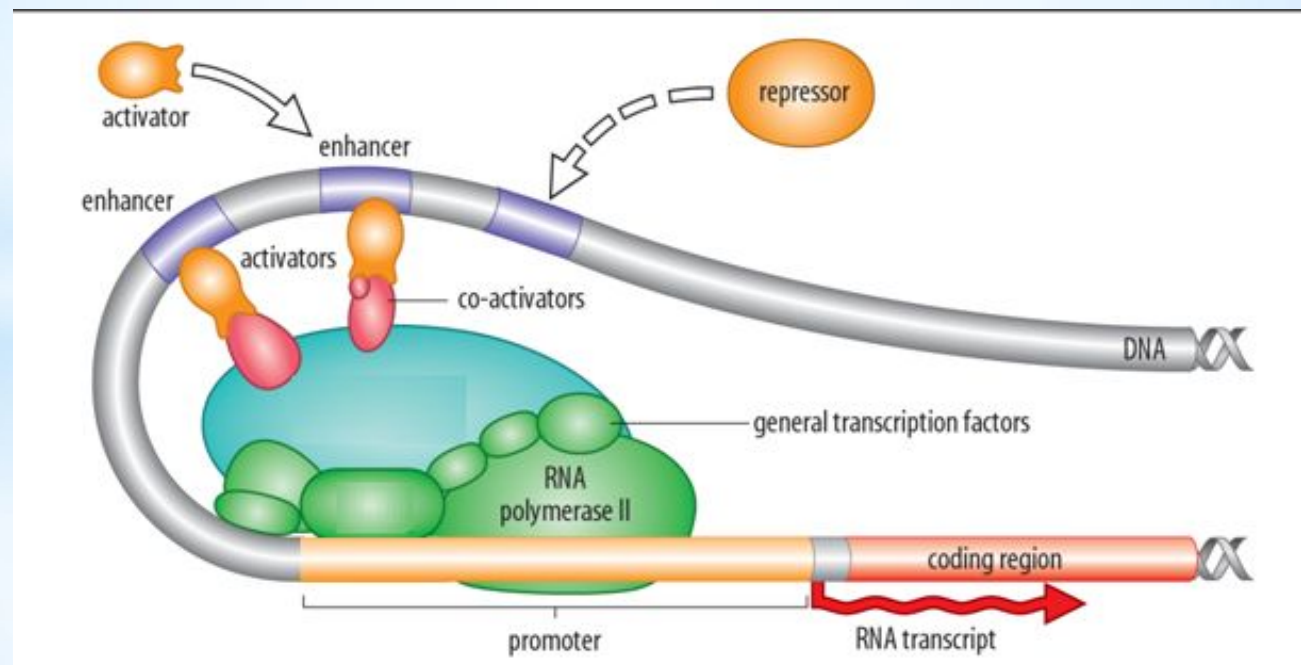
Class of chemicals	Chemical mutagen
I Aziridines	1. Ethyleneimine
II Mustards	2. Nitrogen mustard
	3. Sulphur mustard
	4. Dimethyl nitrosamine
III Nitrosamines	5. Nitrosoguanidine
	6. Nitroso methyl urea
	7. Ethylene oxide
IV Epoxides	8. Diepoxybutane
	9. Diethyl sulphonate
V Alkyl sulphonates	10. Methyl methane sulphonate
	11. Ethyl methane sulphonate
VI Miscellaneous	12. Nitrous acid
	13. Maleic hydrazide
	14. Hydrazine
	15. Hydroxylamine

Mikrobiológiai módszerek

Törzsfejlesztés gén manipulációval

Az él szervezet képességeit a genomja határozza meg → a fejlesztéshez genomot kell módosítani → molekuláris biológiai beavatkozás DNS szinten

- Új gén bevitele: kromoszómába vagy plazmidba (ez utóbbi kis méretű cirkuláris DNS, amely a kromoszómától független, fontos tulajdonságokat kódoló géneket hordoz, mint pl. antibiotikum rezisztencia)
- Meglévő gén átalakítása: deléció, inzerció, szintetikus gén bevitel
- Promoterek befolyásolása: aktiválása (m-RNS szintézis növelése)
elnyomása (m-RNS szintézis csökkentése)

Mikrobiológiai módszerek: Összefoglalás

Izolálás a természetből v. beszerzés a Törzsbankból

Egysejt kolóniák

Gén manipuláció
Saját gén átalakítása
v. külső gén bevitele

Mutagén kezelés
UV, Röntgen, gamma,
kémiai

Egysejt kolónia

Kézi, v. Automata-HTS
Screening stratégia

10 % túlél

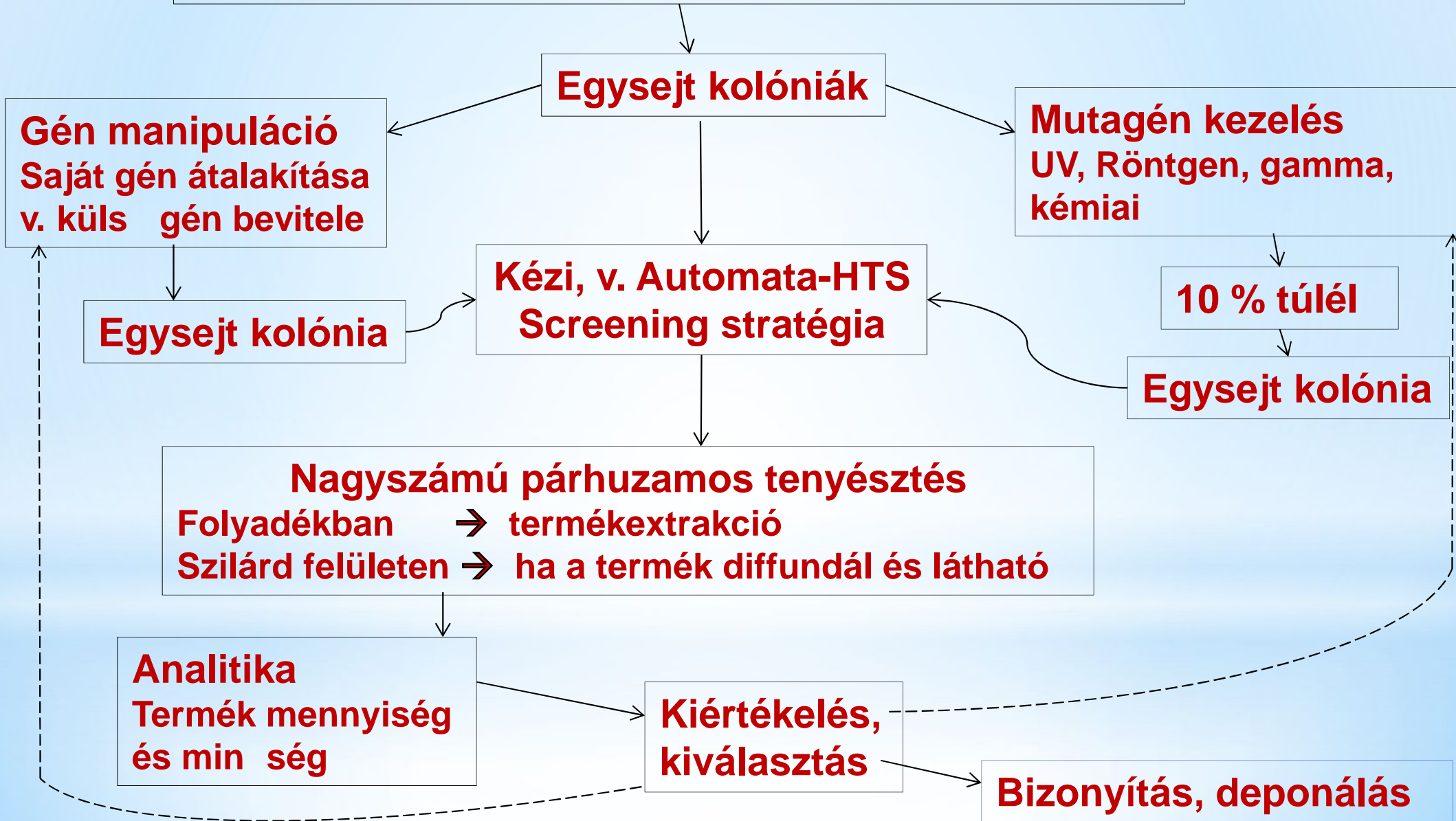
Egysejt kolónia

Nagyszámú párhuzamos tenyésztés
Folyadékban → termékextrakció
Szilárd felületen → ha a termék diffundál és látható

Analitika
Termék mennyiség
és minőség

**Kiértékelés,
kiválasztás**

Bizonyítás, deponálás

Mikrobiológiai módszerek

Tartósítás, fenntartás

-aktív formában:

-szárítva ampullában (liofilezve)

-lelassítva agaron, h t ben
(id szakos átoítás)

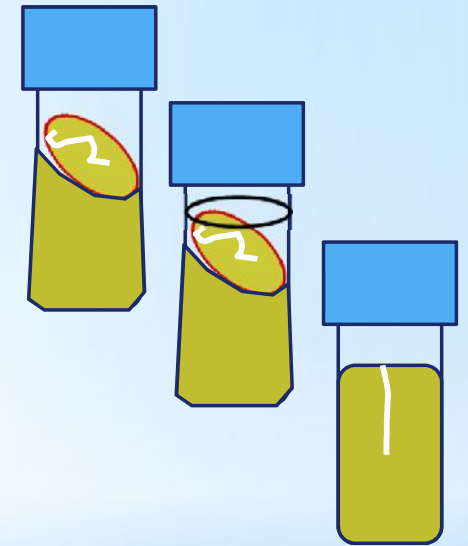
-ferdeagar kémcs ben (+olaj)

-szúrt agar kémcs ben (anaerobok)

-petricsészés agaron

- fagyasztva (-150°C, folyékony nitrogén -193°C)

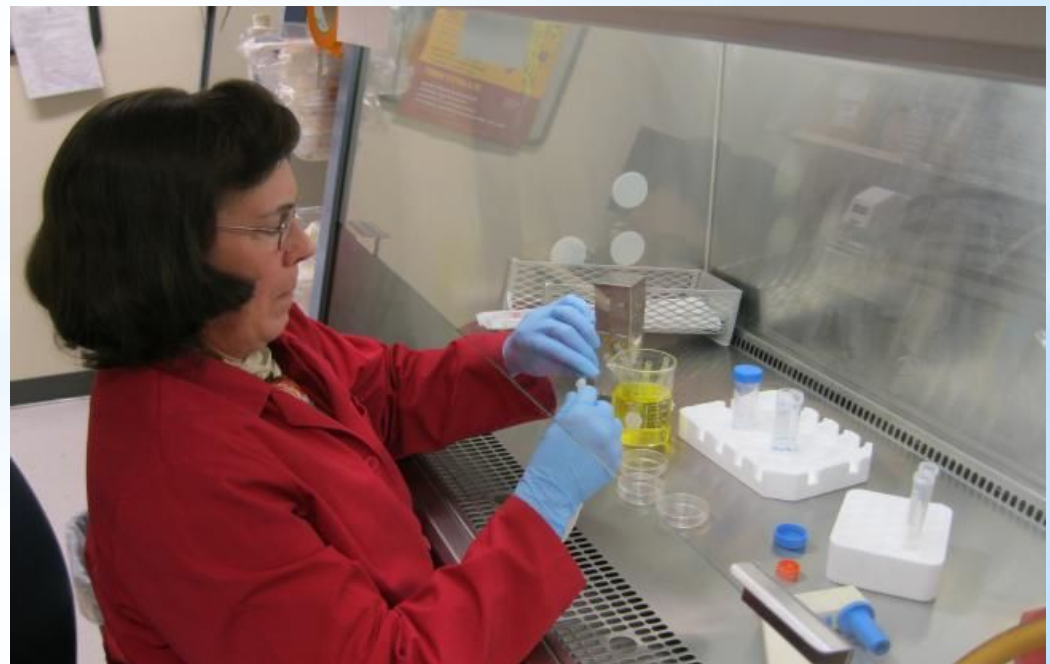
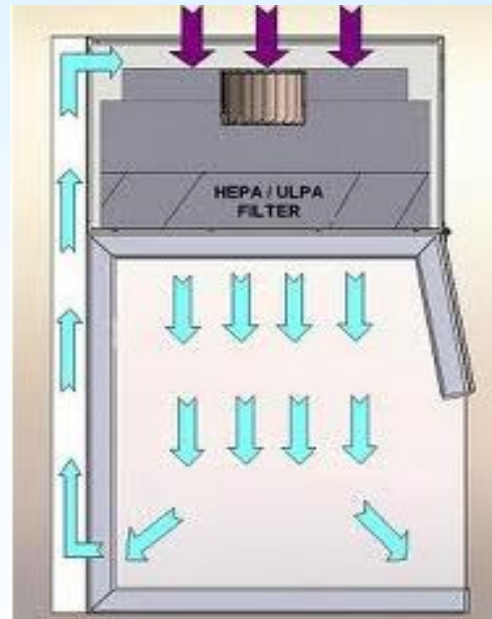
-inaktív formában: spórák, szaporítóképletek

Steril munkavégzés

**HEPA (high efficiency particulate air) filter
99.99%-ban kiszűri a
levegőt a 0.2 mikron
méretű részecskéket.**

**A szűrt levegőt a rendszer
folyamatosan áramoltatja
a munkafelületen.**

Tenyészt edények baktériumokhoz, élesztőkhöz, gombákhoz

Petri-csészék

Rázott lombikok

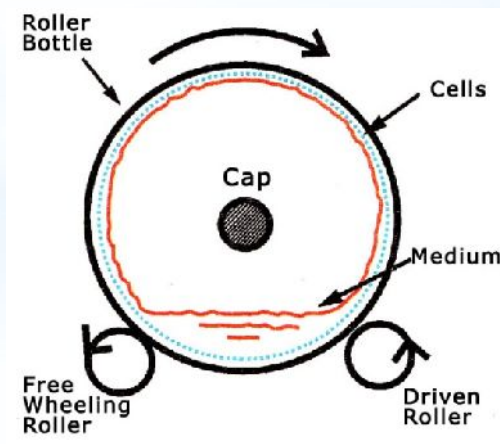

Tenyészt edények emlős sejtekhez

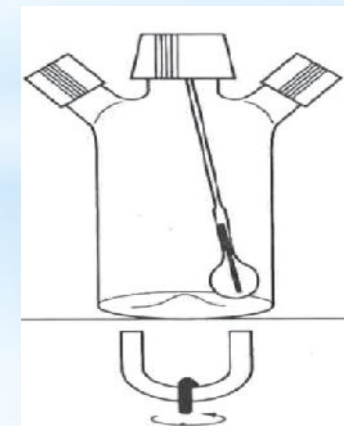

- **Petri-csészék**
- **Többlyukú lemezek (plate)**
- **T- Flaskák**
- **Rázott lombikok**

Roller flaskák

Spinner flaskák

Mikroszkópok

A sejtek növekedésének vizsgálata

A sejtszerkezet vizsgálata

A sejt életképesség vizsgálata

Fertőzések kiszűrése

Sejtszámolás

Festési eljárások

Transzfekció ellenőrzése

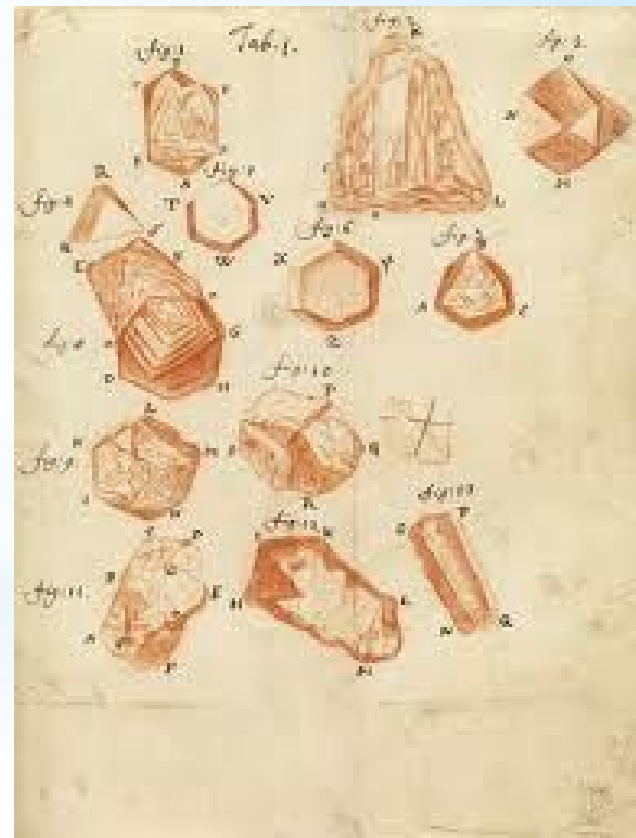
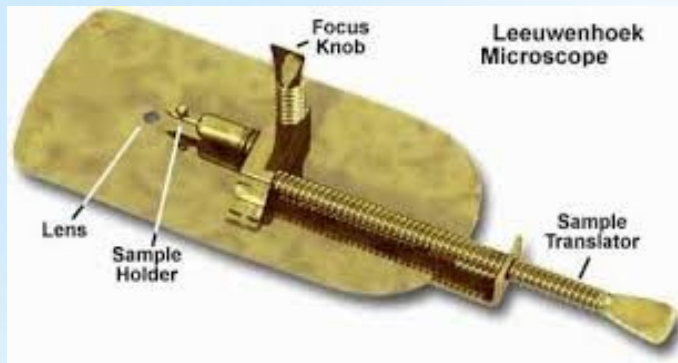

Mikroszkóp

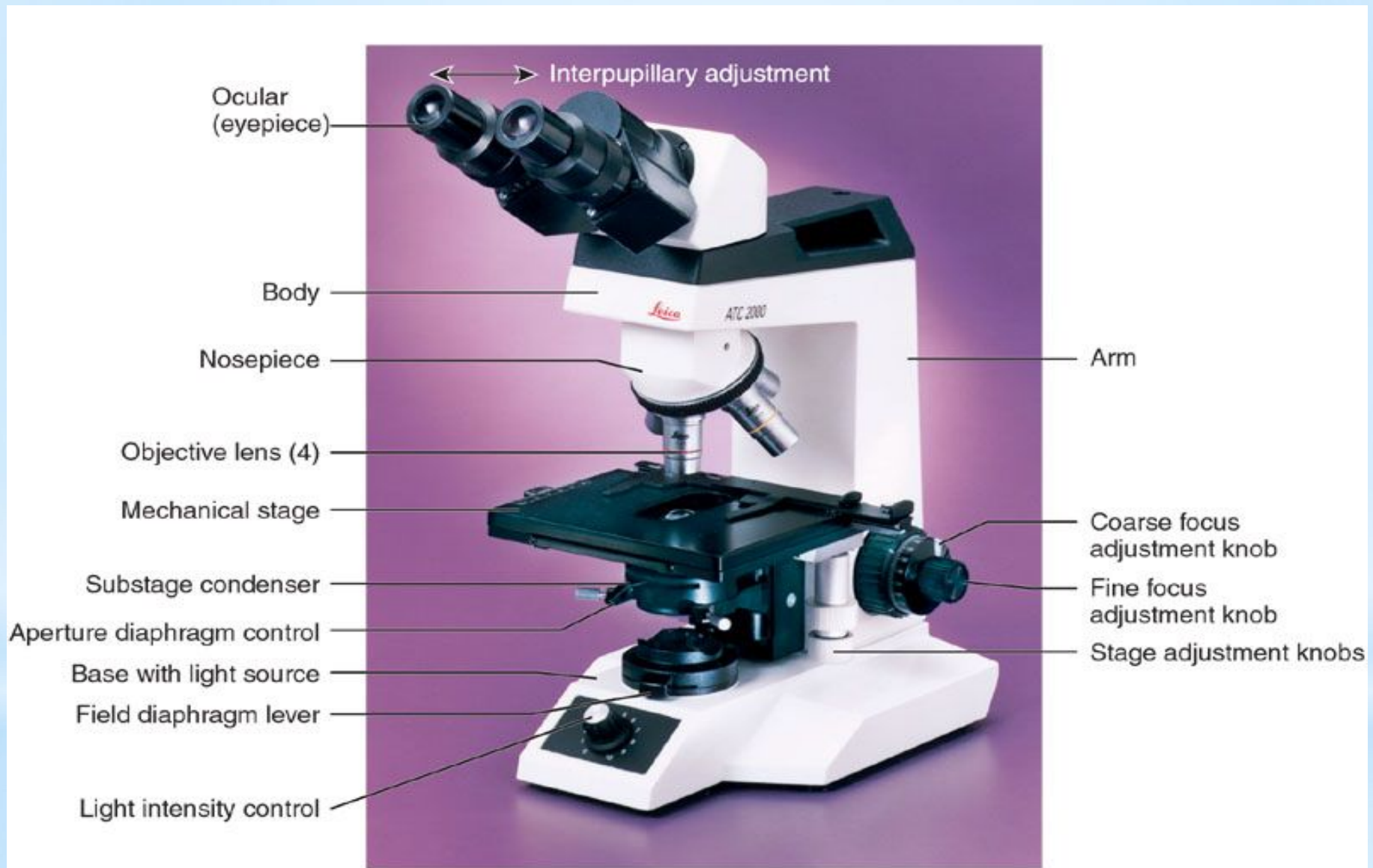
Anton van Leeuwenhoek (1632-1723)

Elsőként észlelt szabad szemmel nem látható képleteket és élőlényeket kb. 1674

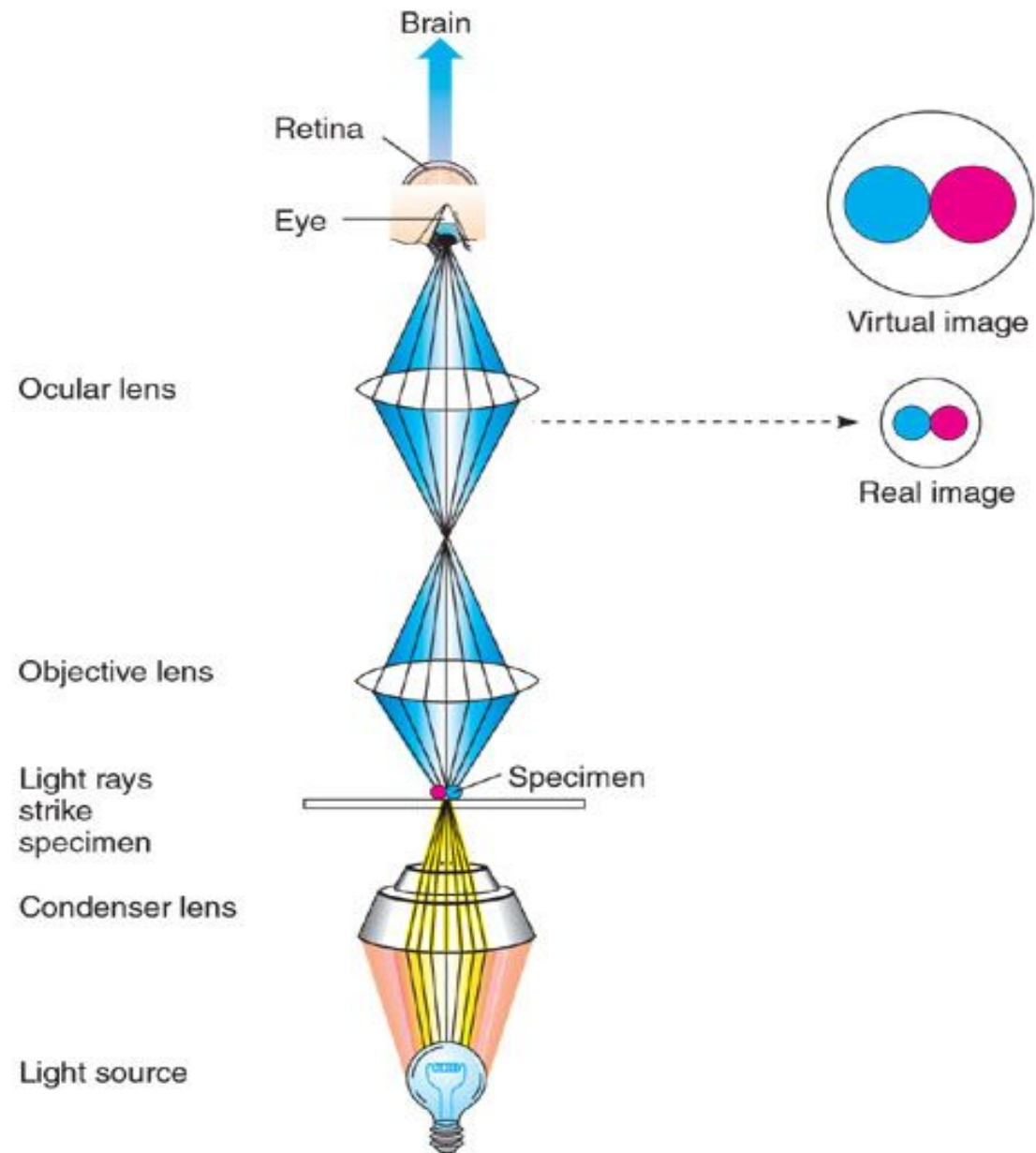
Az általa elért nagyítás 300X

Fénymikroszkóp

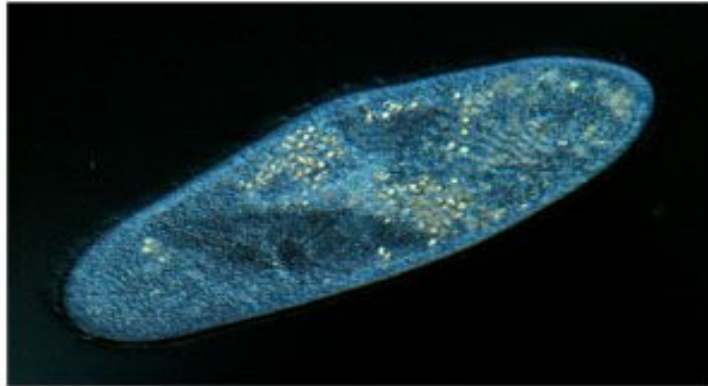
A fény útja

A fénymikroszkóp típusai

(a)

(b)

(c)

Világos látóterű -

a legáltalánosabban használt módszer, a tárgy sötétebb, mint a környező látómező

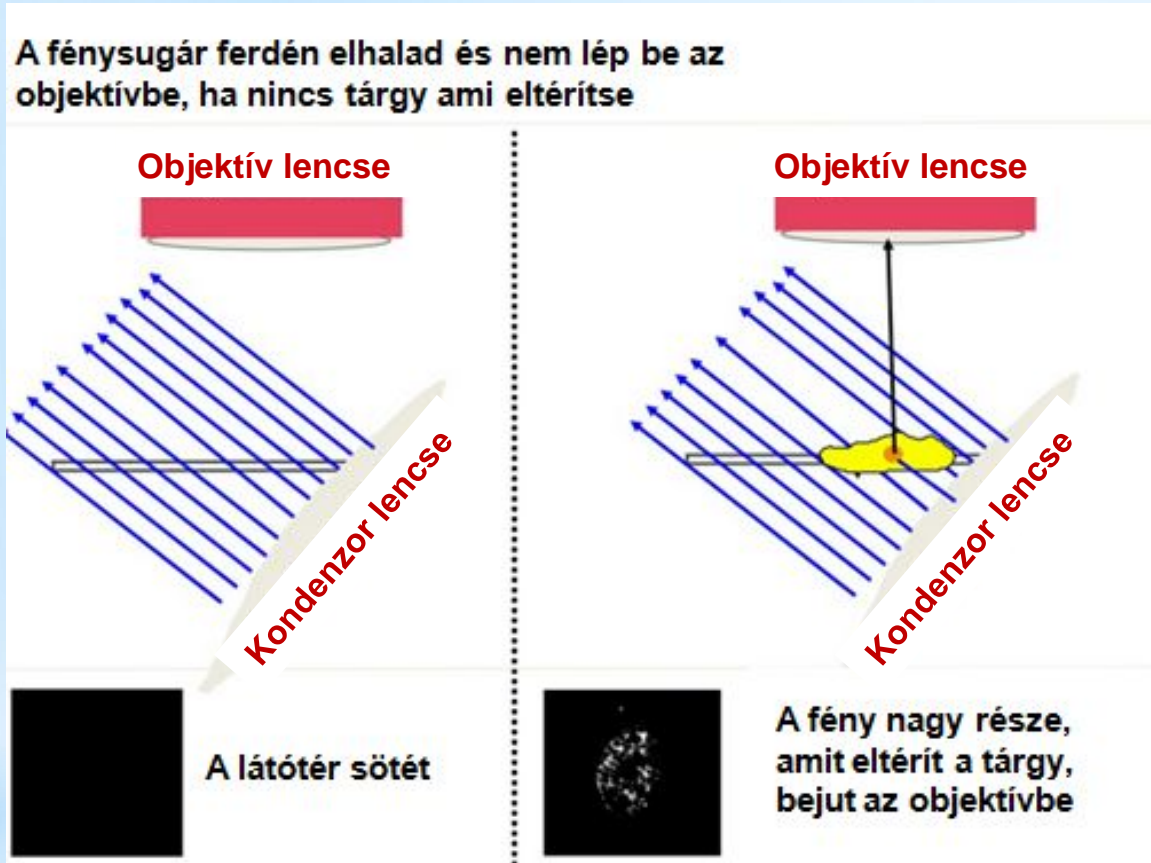
Sötét látóterű -

világos tárgy a sötét látómezőben

Fáziskontraszt -

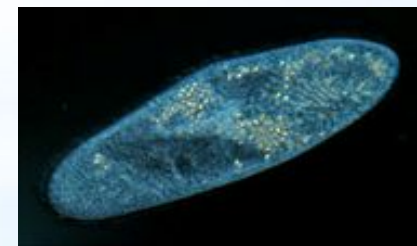
a tárgyon áthaladó fény hulláma finom fázis változást szenved, amelyet a mikroszkóp fényintenzitásbeli különbséggé alakít. A legjobb intracelluláris szerkezetek vizsgálatára.

A sötétlátóter mikroszkóp

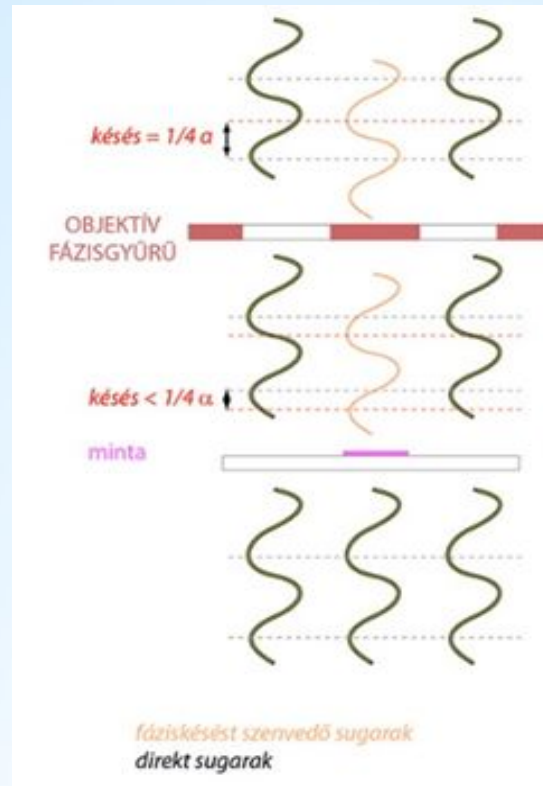
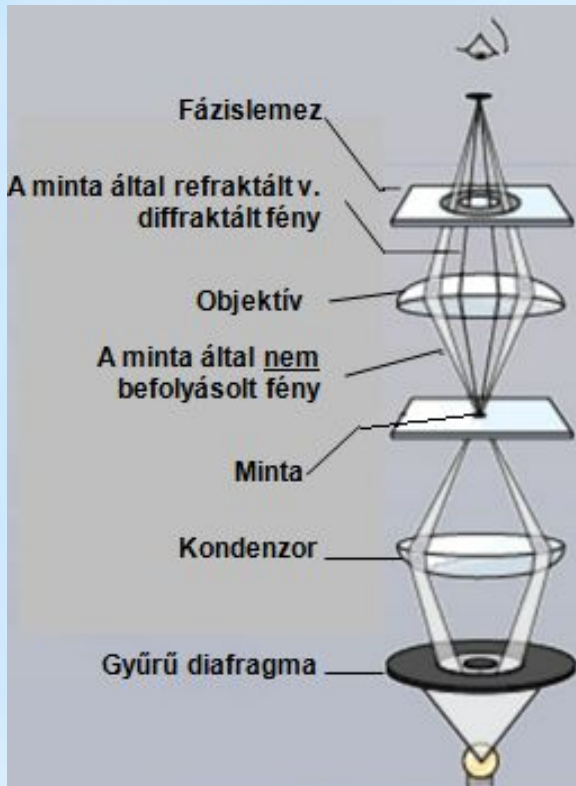

A sötét látóter mikroszkóp működésének alapja:

a kondenzor speciális rekesze (diafragmája) azokat a sugarakat szűri ki, amelyek az objektívbe jutnának, így csak a tárgy pontjain szóródó fénysugarak vesznek részt a kép kialakításában

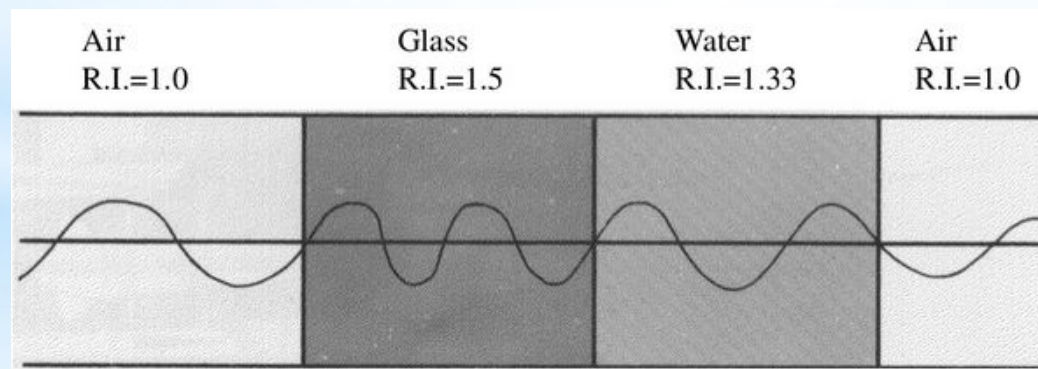
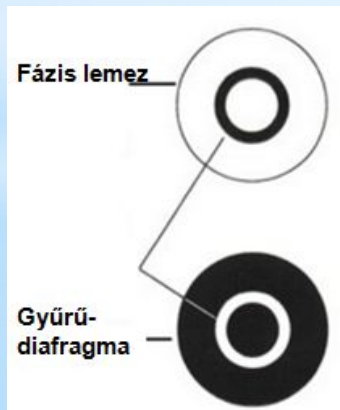

A fáziskontraszt mikroszkóp működése

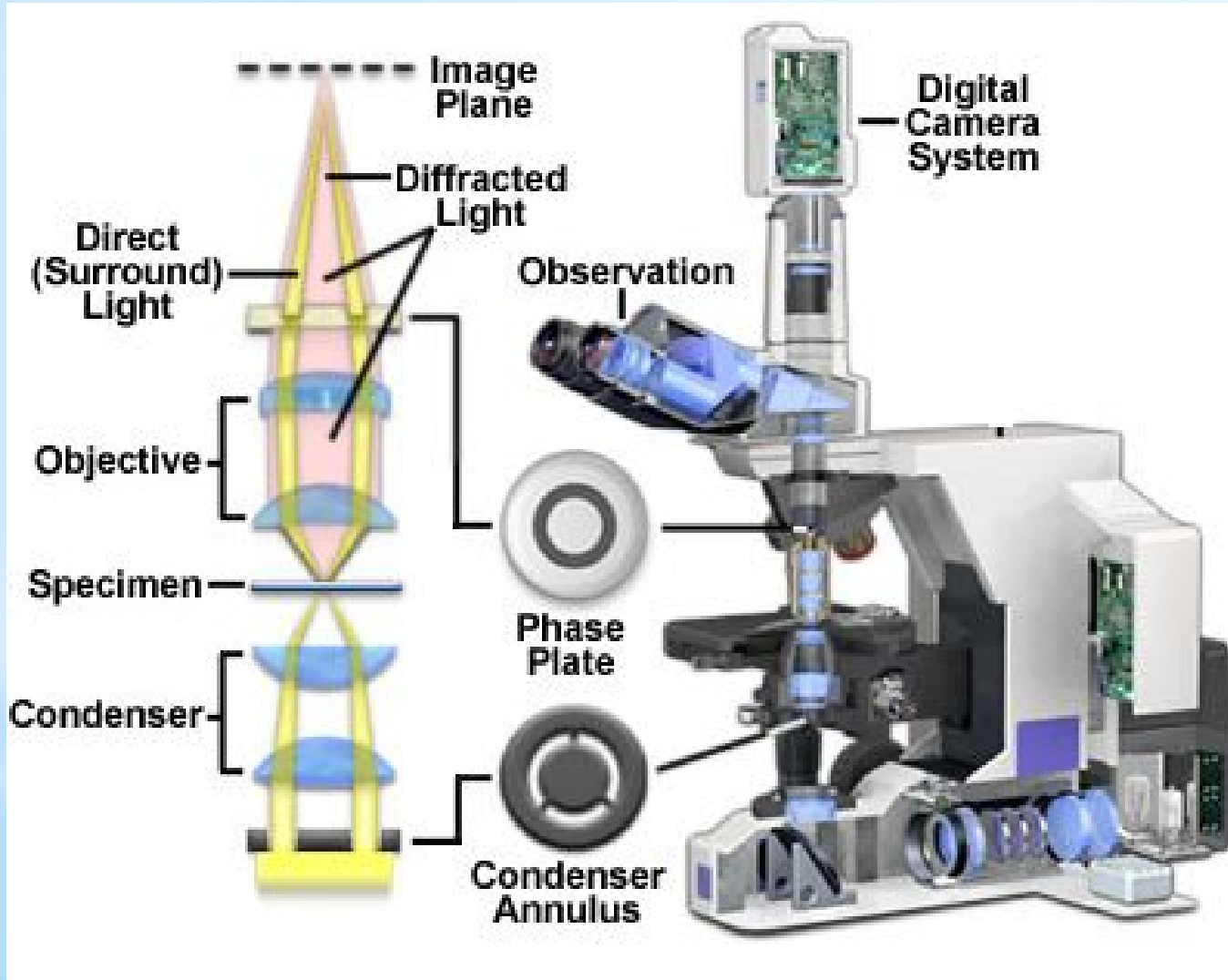
Egyes, a fényforrásból a kondenzoron át érkező sugarak a mintán fáziskésést szenvednek, amit az objektív fázislemeze megnövel.

A késést nem szenvedő és a késő sugarakat az objektív fókuszája: itt a fellépő interferencia következtében a találkozó hullámok vagy kioltják, vagy erősítik egymást, ennek hatására erős kontraszt alakul ki.

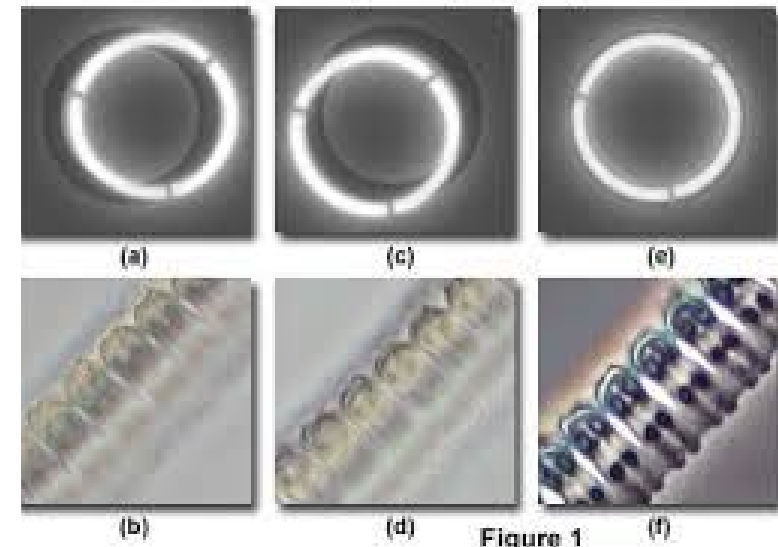

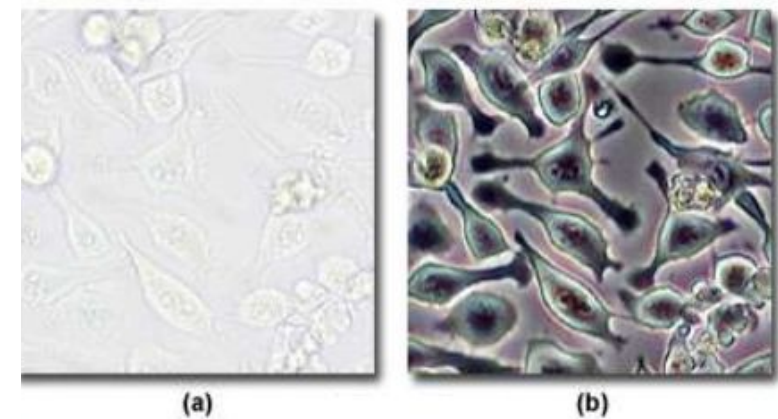
A fáziskontraszt mikroszkóp működése

Phase Contrast Optical System Alignment

Living Cells in Brightfield and Phase Contrast

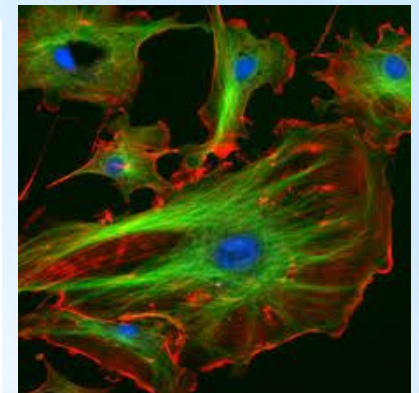
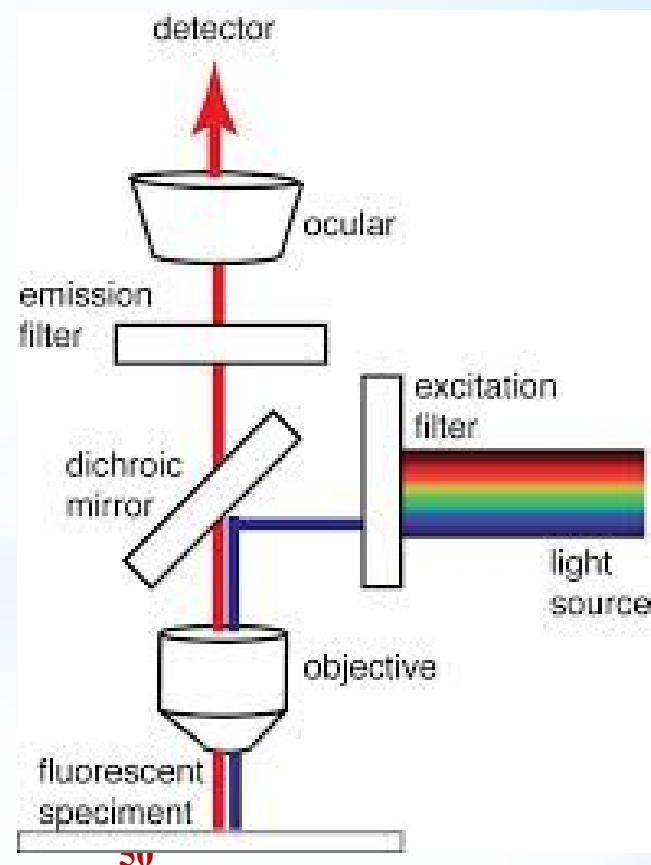
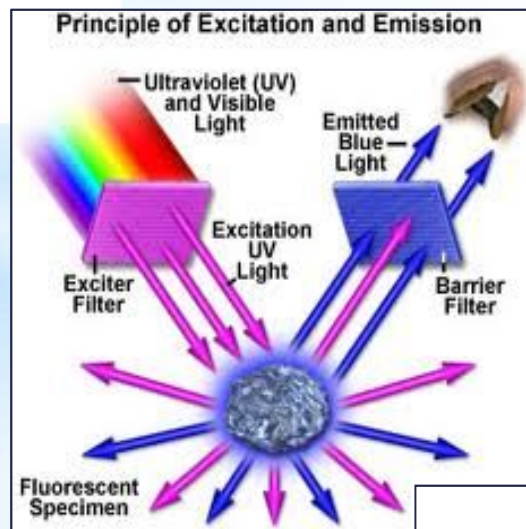
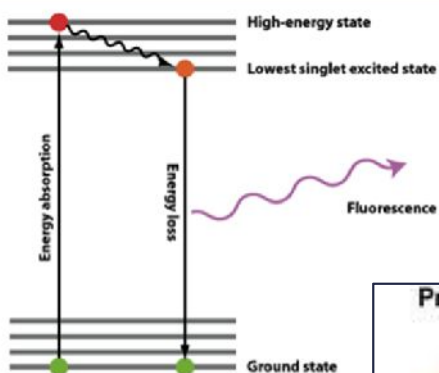

A fluoreszcens mikroszkóp működése

Ultraviola sugárforrással ellátott mikroszkóp, amely a szem védelmére szolgáló szűrővel is rendelkezik.

Olyan festékeket használ, amely látható fényt sugároz, ha rövid hullámhosszú UV fénnel való besugárzást kap.

Különösen fertőző betegségek diagnosztikájában hasznos

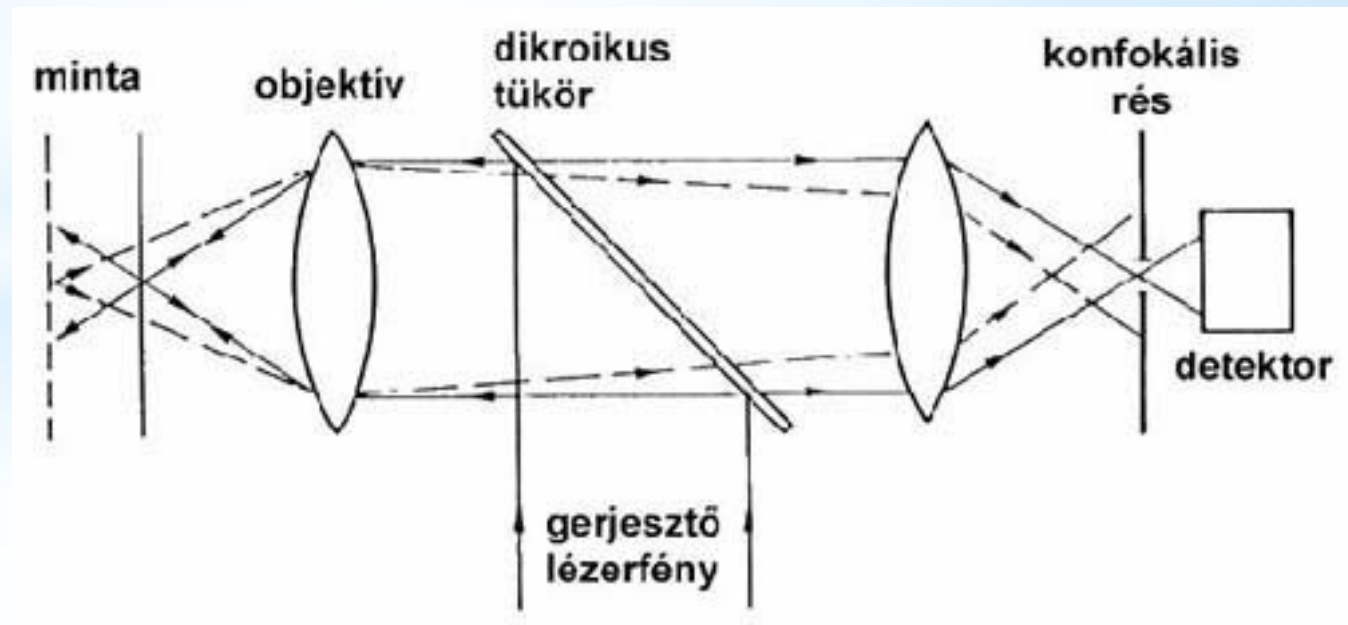

A konfokális mikroszkóp

A konfokális mikroszkóp fluoreszcensen jelölt minták vizsgálatára alkalmas. A hagyományos mikroszkópokkal szemben, ahol a minta egy területét éri a megvilágítás, a konfokális mikroszkópnál egyszerre csak a minta egy pontját világítják meg, így a konfokális elrendezés önmagában nem ad képet.

A pásztázó nyaláb végig megy a vizsgálandó felületen (beam scanning), épp úgy, ahogy az elektronsugár a tévéképernyőn. A detektor minden egyes pontban megméri a fény intenzitását. A kapott digitális kép számítógéppel kezelhető és elemezhető.

Több szelet képét összerakva a fluorofór térbeli elhelyezkedése is vizsgálható. A konfokális képalkotás lényege, hogy a rendszer csak a fókuszsíkból jövő fényt detektálja.

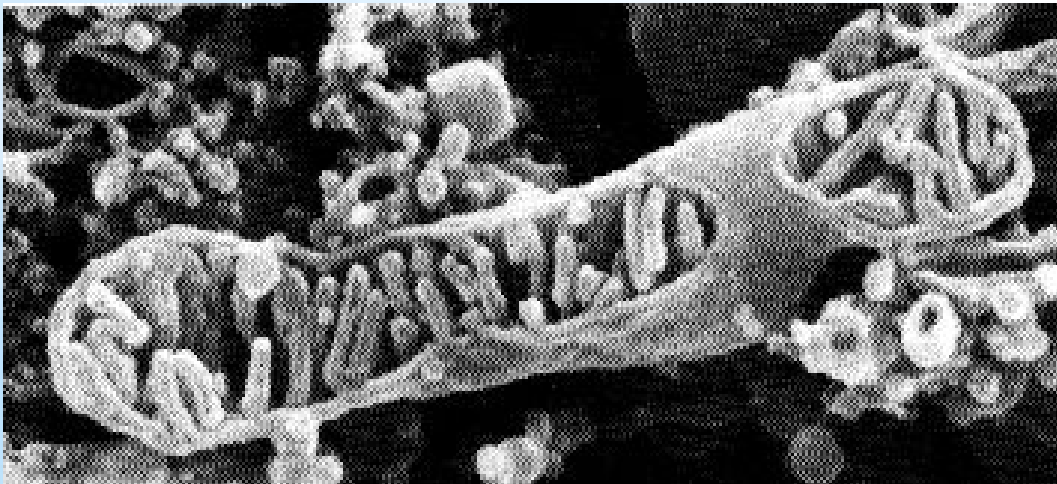
Az elektron mikroszkóp

A képalkotást elektronnyaláb végzi, amely felgyorsított állapotban hullámszerűen halad át a mintán, v. verődik vissza a mintáról.

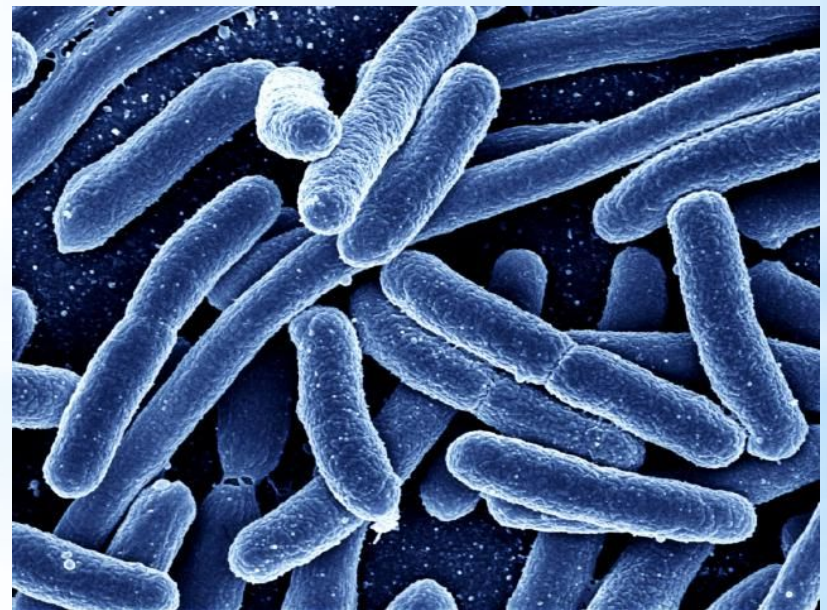
Az elektron hullámok 100,000X rövidebbek, mint a látható fény hullámai.

Az elektronnyaláb nagyon részletes képet tud adni egészen kicsiny struktúrákról is, mert a felbontás a hullámhossztól függ.

A nagyítás 5,000X és 1,000,000X tartományban van.

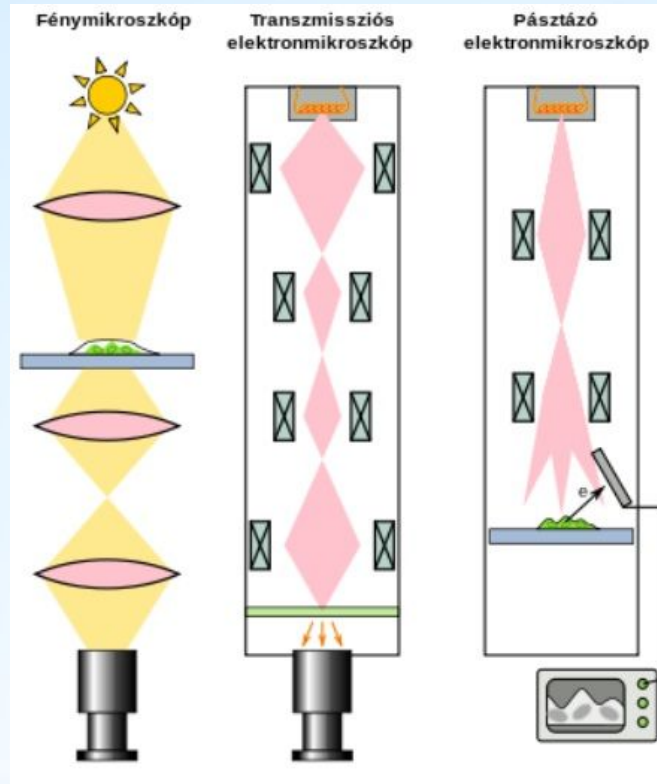
Egy sérült mitokondrium

Baktérium tenyészet

Az elektron mikroszkóp

Két fajtája van:

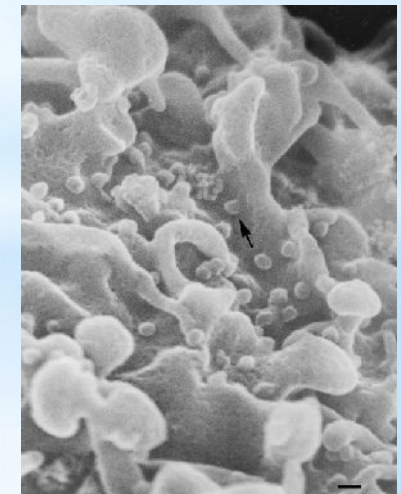
Átvilágító elektron mikroszkóp

Transmission electron
microscopes (TEM)

Pásztázó elektronmikroszkóp

Scanning electron microscopes
(SEM)

**Pásztázó EM (SEM) kép limfocita sejtfelszínén
található HIV vírusokról (pl. nyílnál)
A mér szakasz 100 nm, Nagyítás $\times 50,000$.**

Átvilágító elektron mikroszkóp

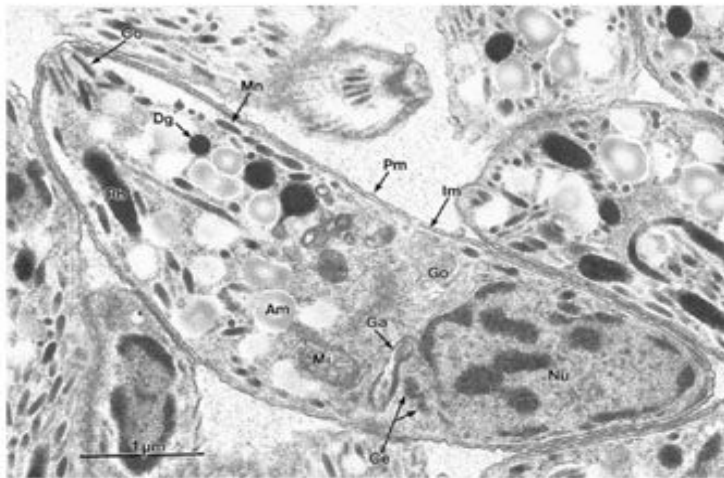
Transmission electron microscopes (TEM)

A TEM magas feszültség elektronsugarat használ, amelyet egy katód bocsájt ki. Az elektronsugár részlegesen áthatol a vékony mintán, bizonyos helyeken elnyelődik, így hordoz információt a tárgyról.

A „kép” nagyítását a mágnesekkel fókuszálható elektronnalábok adják, amelyek végül fluorescens ernyőhöz, fotólemezhez, vagy fényérzékeny érzékelőkhöz (pl. CCD kamera) ütközve alakítják ki a képet.

A vastagabb részek sötétebbek, a vékonyabb részek világosabbak lesznek.

Pásztázó elektronmikroszkóp - Scanning electron microscopes (SEM)

A SEM esetében egy vékony elektronsugár bombázza ide oda pásztázva a fémfüsttel elz leg beborított minta felületét.

A TEM-el szemben itt nem a primer elektronnaláb, hanem a felületr l emittált (a primer elektronok által kiütött) szekunder elektronok alkotják a képet.

A primer elektronnaláb helyzete és az abban a helyzetben - a szekunder elektronok által gerjesztett - jel tárolásra kerül, amíg a teljes raszteren végig megy a primer sugár. A jelekb l részletes 3D kép állítható össze.

Sejtszámlálási módszerek

Tömegméréssel vagy tenyésztéssel

1. Sejt szárazanyag mérés (1-10 g/L) (Szűrés után szárítás 105°C-on)

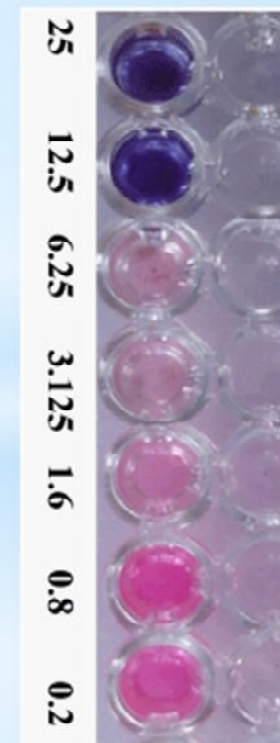
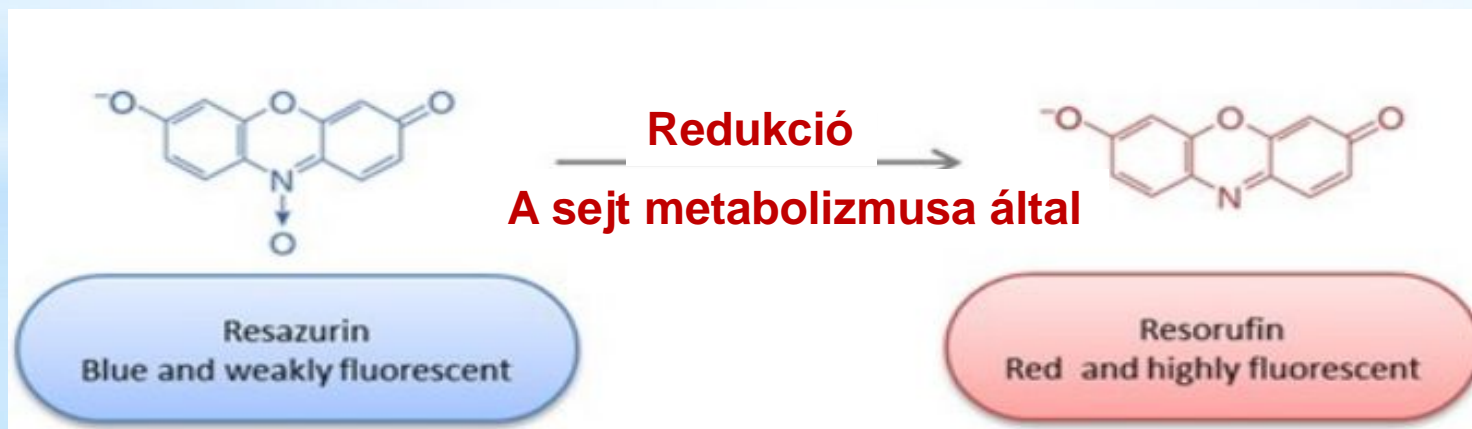
2. Hígítósos szélesztéses módszer (CFU/ml)

Megfelelő hígításban a Petri csészén lévő telepek számolása, csak élő és telepet létrehozni képes egyedeket számol.

3. Tenyésztés során a redukáló képesség mérése

Arányos a tenyészet biokémiai aktivitásával, és bizonyos feltételek esetén a sejtszámmal.

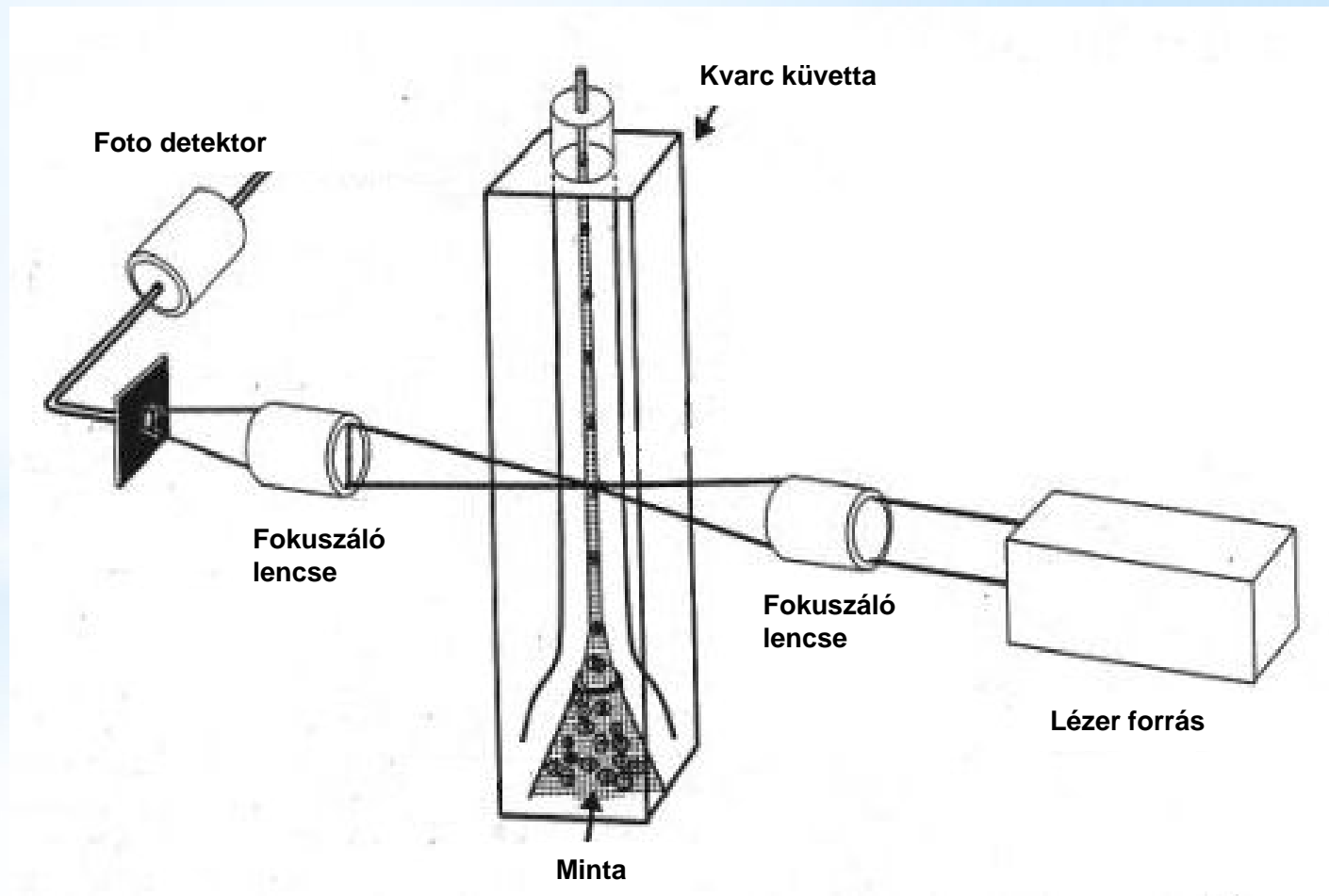

Sejtszámlálási módszerek

Látható fény vagy lézer felhasználásával

4. OD-optikai s r ség (VIS fotométer, 600-660nm, Lambert-Beer törv.)
5. Turbidimetria , Nefelometria (online is lehet)
6. Mikroszkóp – sejtszámlálás Bürker kamrával (10^6 db/ml)
7. Cellcounter
kapillárisba
felszívott, és ablak
el tt elhaladó sejtek
számlálása lézerrel.

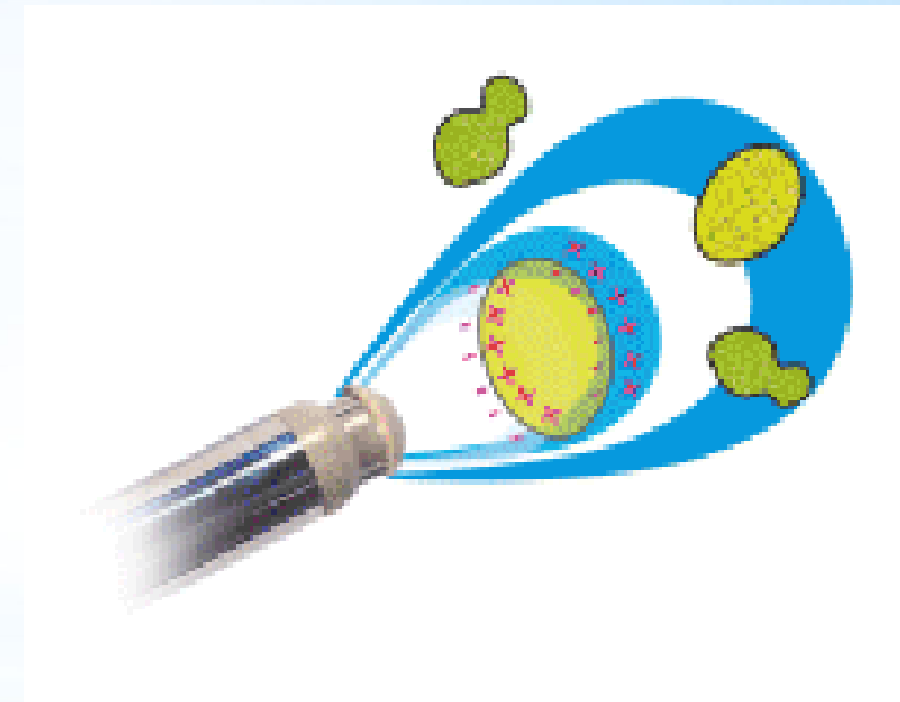

Sejtszámlálási módszerek Elektromos er tér felhasználásával

8. Kapacitancia mérésen alapuló sejtkoncentráció mérés

A sejt membránok két oldalán lévő ionkoncentráció mérhető kapacitást hoz létre.

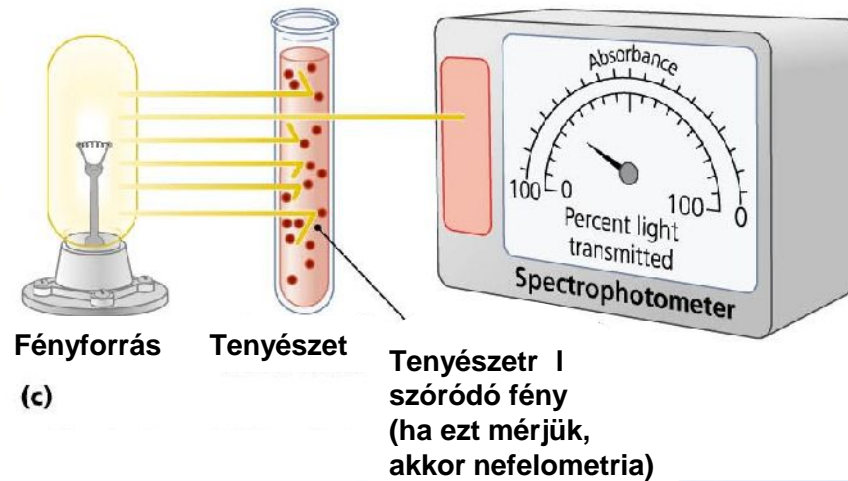
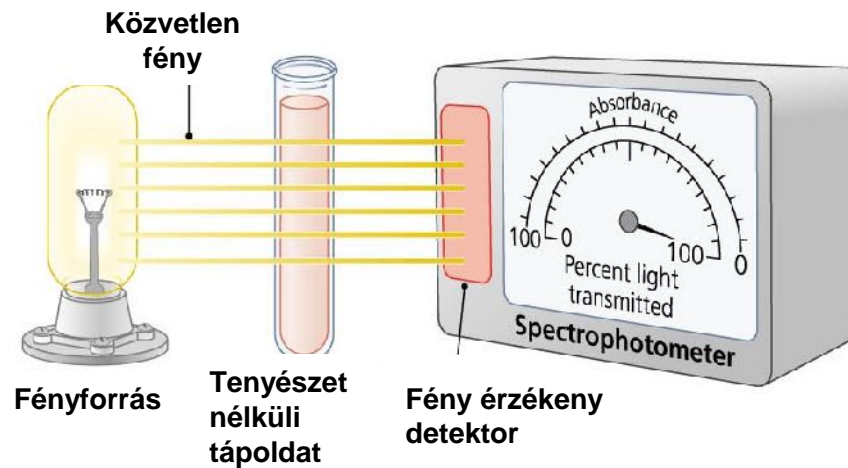
Ez a jel befogható és felerősíthető.
Az élő sejtek számával arányos jelet ad.

Sejtszámlálás OD, turbidimetria, vagy nefelometria segítségével

(a)

(b)

Sejtszámolás Bürker kamrával

Bürker vagy Neubauer kamra segítségével egy határozott térfogatban lehet a sejteket megszámlálni. Fix folyadék vastagság adja a fix térfogatot.

Tripánkék festékekkel megfestve az élő sejteket a halott sejtekbe behatol a festék (kékek lesznek, az élő sejtekbe nem hatol be a festék, így fehérek maradnak.)

